

DIALOGAS

2013 m. gruodžio 19 d. ISSN 1392-1916

Nr. 47 (1066). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Fatalizmas – prastas patarėjas

Vieni įėję į kambarį sušunka: „O, ką aš matau!“

Kiti: „O štai ir aš!“

Gerais mokytojais gali būti ir vieni, ir kiti. Tačiau kai kuriems pretendentams mokyti vaikus derėtų atlikti rimtą savo gyvenimiškųjų nuostatų auditą.

Siekėjai ir fatalistai

Stanfordo psichologijos profesorė Carol Dweck trisdešimt metų tyrinėjo, kodėl kai kuriems žmonėms puikiai sekasi, o kitiems ne. Profesorė padarė išvadą, jog žmonės pagal jų sėkmės potencialą gali būti skirstomi į dvi grupes. Vienai grupei galima priskirti tuos, kurie gyvenime vadovaujasi nuostata, esą galima ir reikia „augti“, – šie žmonės gyvenimą suvokia kaip iššūkių ir galimybių tobulėti areną. Kitai grupei priskirtini įsitikinusieji, kad viskas yra nulemta: jie save laiko arba talentingais, arba netaalentingais, – talentingieji mano, kad jiems nereikia daug dirbti, nes jie – talentingi, o netaalentieji įsitikinę, kad net sunkus darbas jų neišgelbės.

Viename iš tyrimų garsi psichologė paprašė studentų atlikti nesudėtingą testą. Kai studentai baigė, visi jie buvo pagirti keleto žodžių fraze. Pusė – už protingumą: „Oho, esi labai protingas!“, kita pusė – už pastangas: „Oho, tikriausiai labai kruopščiai ruošėsi!“ C.Dweck norėjo patikrinti, ar šios paprastos frazės su subtiliai skirtingomis užuominomis turės įtakos studentų mąstysenai. Rezultatai buvo įspūdingi.

Kas labiau motyvuoja?

Skirtingų frazių poveikis ėmė aiškėti, kai po pirmojo testo studentams buvo leista pasirinkti, kokią – sunkią ar lengvą – kitą testą jie norės atlikti. Net du trečdaliai tų

studentų, kurie buvo pagirti už protą, išsirinko lengvą testą – jie nenorėjo rizikuoti prarasti protingųjų „titulo“. O štai 90 proc. už pastangas pagirtų jaunuolių paprašė sunkaus testo – jie norėjo įrodyti, kad nebijo sunkaus darbo.

Galiausiai visi studentai atliko trečią testą, kuris buvo tokio pat sudėtingumo kaip pirmasis.

Tie studentai, kurie buvo pagirti už protą, šį testą atliko 20 proc. blogiau nei pirmąjį, nors jis nebuvo sunkesnis. O pagirtieji už pastangas gavo 30 proc. geresnį įvertinimą. Nelabai geri antrojo testo rezultatai suteikė jiems daugiau motyvacijos.

Įdomiausia tai, kad visus šiuos skirtumus lėmė keletas paprastų žodžių, pasakytų jiems po pirmojo testo.

„Tai buvo vieni akivaizdžiausių rezultatų, kokius man teko matyti. Kai giriamas jaunuolių protas, susilpnėja jų motyvacija ir pablogėja rezultatai“, – savo knygoje „Mindset: The New Psychology of Success“ teigia C.Dweck.

Nukelta į 4 p. ▶

Kalbos klaidos

Dabar kalbos klaidos madingos. Ne tiek klaidos, kiek diskusijos dėl jų.

Zitos Alaunienės samprotaujamasis rašinys.

5 p.

„Dialogas“ mirė... Tegyvuoja monologas!

„Vis mažiau prenumeravome, vis rečiau skaitėme. O kam – mes ir taip protingi“, – liūdesio ašarą braukia Kęstutis Miliauskas.

7 p.

Patyčių kultūros sėklos ir želmenys

„Kaip gali jaustis vaikas, matydamas, kad tai, ką kiti gali atlikti lengvai, jam yra neįveikiama užduotis?“ – svarsto Vytenis Paulauskas.

POŽIŪRIS 7 p.

„Dialogo“ SUDIE (II)

Paskutiniame savaitraščio numeryje – žiupsnelis citatų iš šio šimtmečio pradžioje „Dialoge“ publikuotų tekstų.

8–9 p.

Indijos sidabras – Lietuvai

Praėjusią savaitę Indijoje įvykusioje 10-ojoje tarptautinėje jaunių gamtos mokslų olimpiadoje (IJSO, *International Junior Science Olympiad*) visi Lietuvos mokinių komandos nariai iškovoję sidabro medalius. Olimpiadoje dalyvavo: J.Viršilas iš Klaipėdos licėjaus (mokyt. A.Kontautas, R.Grabauskienė, M.Žadvydas), E.Ribinskas iš Mažeikių Gabijos gimnazijos (mokyt. P.Bugnevičienė, I.Nutautienė, E.Kryževičienė) ir V.Brasas iš Kauno technologijos universiteto gimnazijos (mokyt. A.Matiukienė, V.Gustainis, V.Tumavičius). Mažeikiškiui E.Ribinskui iki auksinio apdovanojimo pritrūko vos taško.

Jaunieji lietuvaičiai aplenkė penkiolikamečius iš kitų Europos valstybių ir tenusileido tradiciškai tarptautinėse olimpiadose ypač gerus rezultatus rodantiems Rytų Azijos ir Rusijos bendraamžiams. Olimpiadoje mokiniams teko spręsti du teorinių užduočių kompleksus ir komandinę praktinę užduotį, kurią mūsų komanda atliko ypač gerai (surinko 93 proc. taškų).

Gamtos mokslų olimpiadoje mokiniai iki 16 m. atlieka chemijos, biologijos bei fizikos užduotis. Šioje olimpiadoje mūsų šalies komandos dalyvauja nuo 2008 m. ir kiekvieną kartą grįžta su apdovanojimais. Prieš metus Irane įvykusioje olimpiadoje buvo iškovoti du bronzos medaliai.

Komandai vadovavo ir pasiruošti padėjo Vilniaus universiteto (VU) Biotechnologijos instituto doktorantas P.L.Tamošiūnas, VU chemijos doktorantas L.Taujenis ir Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos mokytojas, šių metų dr. M.Lukšienės premijos laureatas T.Kivaras.

Paskelbė ir apdovanojo sportiškiausius

Vakar (12 18) Seime apdovanoti konkursų „2012–2013 mokslo metų Lietuvos sportiškiausia mokykla“ ir „Geriausių 2013 m. Lietuvos kūno kultūros mokytojų penketukas“ laureatai.

Geriausiais 2013 m. paskelbti 5 kūno kultūros mokytojai: N.Pakalnis, Širvintų „Atžalyno“ progimnazija; R.Proscėvičius, Kėdainių r. Akademijos gimnazija; E.Gedgaudas, Šiaulių Juliaus Janonio gimnazija; A.Vilūnienė, Kauno „Varpo“ gimnazija; A.Bagdonienė, Lazdijų r. Seirijų Antano Žmuidzinavičiaus gimnazija.

Sportiškiausiomis tarp pagrindinių mokyklų ir progimnazijų pripažintos Šiaulių r. Kuršėnų Daugėlių ir Mažeikių Pavasario pagrindinės bei Širvintų „Atžalyno“ progimnazija. Tarp vidurinių mokyklų ir gimnazijų – Šiaulių r. Meškuičių, Kėdainių r. Akademijos ir Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazijos. Tarp pradinė mokyklų ir mokyklų-darželių – Jonavos, Kauno Panemunės ir Širvintų pradinės mokyklos.

Sportiškiausios Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos buvo išrinktos jau 12 kartą. Baigiamajame konkurso etape dalyvavo 47 Lietuvos mokyklos, iš kurių buvo išrinktos 5 pradinės mokyklos ir mokyklos-darželiai, 10 pagrindinių mokyklų ir progimnazijų bei 10 vidurinių mokyklų ir gimnazijų.

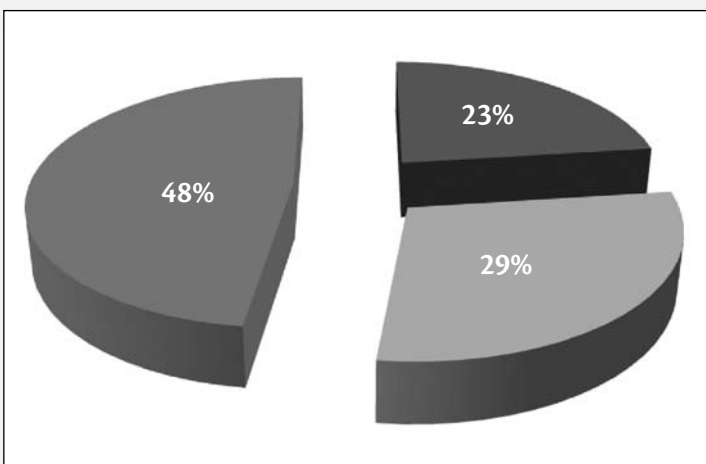
Geriausių Lietuvos kūno kultūros mokytojų konkursas vyksta penktus metus.

APKLAUSA

Skamba patraukliai, bet... čia Lietuva

Parodoje „Mokykla 2013“ švietimo ir mokslo ministras D.Pavalkis išsakė idėją, jog deramą žinių lygį gebančioms užtikrinti mokykloms galima būtų leisti dirbti be valstybės nustatytų ugdymo programų. Praėjusią savaitę teiravomės internetų nuomonės apie tai.

- Pritariu, – atsakė 23 proc. respondentų.
- Nepritariu, – 29 proc.
- Skamba patraukliai, bet Lietuvoje tai neįmanoma, – 48 proc.

A.Jurgelevičius: Vyriausybė nevykdo savo programos

„Antrus metus dirbanti A.Butkevičiaus vadovaujama Vyriausybė nevykdo savo programos nuostatų – nesiima jokių realių žingsnių skatinti ikimokyklinio ugdymo plėtrą bei gerinti ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojų darbo sąlygas“, – teigė Lietuvos švietimo profesinės sąjungos (LŠPS) pirmininkas A.Jurgelevičius vakar (12 18) Seime vykusioje konferencijoje „Ikimokyklinio ugdymo problemos šalies ir savivaldybių lygmenyje“.

Pasak A.Jurgelevičiaus, nesant politinės valios, neribotam laikui atidėliojami būtinausi sprendimai: 8 val. ikimokyklinuko krepšelio įvedimas, auklėtojų nekontaktinių valan-

du skaičiaus padidėjimas, teisingesnis auklėtojų padėjėjų darbo įvertinimas, griežtas higienos normų laikymasis.

Konferencijoje ikimokyklinio ugdymo specialistai, profesinių sąjungų atstovai, įstaigų vadovai ne tik konstatavo problemas, bet ir formulavo pasiūlymus, kaip gerinti situaciją šioje švietimo sektoriaus grandyje.

Susirinko mokyklų vadovai

Šiandien (12 19) Seime vyksta Lietuvos mokyklų vadovų asociacijos (LMVA) suvažiavimas ir konferencija. Konferencijos tema – „Daugiau galių ir laisvių pačioms mokykloms, mokyklų bendruomenėms – realybė ar mitas?“ Pagrindinis pranešėjas – Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Edukologijos katedros habil. dr. prof. R.Želvys.

Asociacijos suvažiavime LMVA prezidentas V.Giedraitis aptars asociacijos rezultatus ir veiklos kryptis, pristatys finansinę ataskaitą. Suvažiavime taip pat bus renkamas naujas asociacijos prezidentas.

Ateinančiais metais mokyklų nebeprievartaus

Lietuvos švietimo profesinė sąjunga (LŠPS) ir Lietuvos švietimo įstaigų profesinė sąjunga (LŠIPS) džiaugiasi, kad pirmadienį (12 16) Seimo patvirtintame 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme neliko nuostatos, kuria būtų leidžiama savivaldybėms mokinio krepšelio lėšas panaudoti kitoms švietimo reikmėms. Kitais metais visos tikslinės dotacijos (mokinio krepšelio) lėšos turės būti naudojamos pagal paskirtį – išimtinai mokymo ir ugdymo reikmėms.

Nuostatą, leidžiančią savivaldybėms mokinio krepšelio lėšas panaudoti kitoms švietimo reikmėms, LŠPS ir LŠIPS ne kartą reikalavo išbraukti iš projekto. Profesinių sąjungų nuomone, galimybė, kad savivaldybės nepanaudotą specialią tikslinę dotaciją mokinio krepšeliui finansuoti persikirstytų kitoms švietimo reikmėms finansuoti, būtų mokyklų prievartavimo įteisinimas. Mokyklos būtų verčiamos dirbtinai taupyti ugdymo sąskaita.

Valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos savivaldybių biudžetams sudarys beveik 2,723 mlrd.

litų, valstybės biudžeto bendrosios dotacijos kompensacijos savivaldybių biudžetams – apie 343 mln. litų. Mokinio krepšelio dydis 2014 metais sieks 3348 litus.

Palyginti su pirminiu projektu, Švietimo ir mokslo ministerijai specialiai tikslinei dotacijai mokinio krepšeliui finansuoti papildomai skirta 9,4 mln. litų.

LŠPS ir LŠIPS tikina aktyviai sieksiančios įtikinti Vyriausybę, kad mokytojams ir kitiems švietimo darbuotojams atlyginimų dydžiai kuo greičiau būtų atstatyti į prieš krizę buvusį lygį.

Kur studijuoja daugiausia užsieniečių?

Šiomet Lietuvą aukštojo mokslo studijoms pasirinko 1628 piliečiai iš įvairių užsienio šalių. Tai yra 12 proc. daugiau nei praėjusiais metais. Iš viso pilnas studijų programas šiuo metu yra pasirinkę 4284 studentai užsieniečiai, pernai kolegijose ir universitetuose mokėsi 3798 užsieniečiai.

Tiek pagal naujai priimtų, tiek pa-

gal bendrą užsieniečių skaičių Lietuvoje pirmąją Vilniuje veikiantis Baltarusijos Europos humanitarinis universitetas (EHU). Čia studijuoja 1474 užsienio piliečiai. Lietuvos sveikatos mokslų universitete mokosi 692 studentai, Kauno technologijos universitete – 323, Vilniaus Gedimino technikos universitete – 319, Vilniaus universitete – 260 studentų užsieniečių.

Daugiausia Lietuvoje mokosi studentų iš Baltarusijos (1655), Rusijos (263), Indijos (224), Nigerijos (198), Ukrainos (177), Azerbaidžano (162), Ispanijos (160), Izraelio (132), Lenkijos (127) ir Švedijos (108). Apie pusę iš jų studijuoja socialinius, penktadalis – humanitarinius, tiek pat – biomedicinos mokslus.

Kas leis pažiūrėti kino filmą?

Parlamentaras R.Šimašius Seime įregistravo siūlymą keisti Lietuvoje galiojančią kino filmų indeksavimo tvarką, įtvirtinant galimybę patiems tėvams spręsti, kokius filmus gali žiūrėti jų vaikai iki 16 m. Parlamentaras siūlo keisti Kino įstatyme suformuluotas „N-7“, „N-13“ ir „N-16“ filmų indeksavimo formuluotės. Pagal naują tvarką, jaunesnius nei atitinkamai 7, 13 ar 16 metų žiurovus į seansus galėtų palydėti jų tėvai ar kiti suaugę asmenys. Taip būtų atsisakoma vienos draudimo žiūrėti filmus jaunesniems nei nurodyta.

„Įsąmonės draudimai dar niekam

naudos nedavė – įstatymai turėtų kuo mažiau kištis į šeimų gyvenimą ir ne trukdyti tėvams kartu su savo vaikais leisti laisvalaikio. Todėl prasminga suteikti patiems tėvams teisę spręsti, kokius filmus gali žiūrėti jų atžalos. Juo labiau kad yra ne vienas atvejis, kai vienas vaikams skirtas filmas žymimas „N-7“, o kitas kažkodėl – jau „N-13“. Priėmę pataisas išvengtume ir spekuliacijų“, – sakė siūlymą pateikęs R.Šimašius.

Seimo nario teigimu, šiuo metu saugodami vaikus nuo neigiamos informacijos akivaizdžiai persistengiamė. „Nėra normalu, kai vaikams skirtas kinas yra pažymėtas „N-13“. Dėl to

pasiziūrėti filmą norinčios šeimos atsisisūnčia ir nelegalias kopijas. Net jei kažkam atrodo, kad kino juostoje yra scenų, dėl kurių tinkamumo jaunesniems vaikams reikia suabejoti, galutinis sprendimas turi būti tėvų, o ne valdžios. Filmų indeksavimas turėtų išlikti kaip rekomendacija“, – sakė R.Šimašius.

Primename, kad praėjusią savaitę atviru laišku dėl filmų indeksavimo nustatymo koregavimo į atsakingas bei įtakingas institucijas kreipėsi TV laidų vedėjas, rašytojas A.Tapinas (žr. „N13 – iš tėvų yra atimta galimybė spręsti“, „Dialogas“, Nr. 46).

VU rektorius: sakykime tiesiai – diplomai yra pardavinėjami

„Jei pažiūrėtumėt į statistiką, paskutiniai, kurie buvo priimti per bendrąją priėmimą į valstybės mokamas vietas, turėjo 2–3 balus iš 20. Nevardysiu universitetų, bet priimtieji turėjo balų ne daugiau kaip 10 proc. bendro balų skaičiaus. Aš neįsivaizduoju, kokį atestatą reikia gauti, kad surinktum tik tiek balų. Pavyz-

džiui, Vilniaus universitetas yra nustatęs kartelę, jog stojantysis privalo surinkti ne mažiau kaip 50 proc. nuo maksimalaus balo, kad taptų mūsų studentu. Atvirai kalbant, tokiems visiškai nesugebantiems mokytis žmonėms, kurie vargiai baigė mokyklą, diplomai yra pardavinėjami. Sakykime tai tiesiai šviesiai. Tokia sistema

daro didžiulę žalą visai valstybei. Įsivaizduokite: tokie „diplomuoti“ specialistai vėliau pradeda valdyti mus ir kurti taisykles. Apie ką tada kalbėti“, – interviu „Respublikai“ sakė Vilniaus universiteto laikinasis rektorius, Lietuvos mokslų akademijos narys ekspertas, fizikos mokslų daktaras J.Banys.

SVEIKINIMAI

MIELIEJI!

Greit ir vėl namai pakvips eglės sakais bei pyragais. Širdys suvirpės grauduliu ir vaikystės prisiminimais. Jaukiu laukimu nešinos, jaudinančios paslapties kupinos artinasi didžiosios šventės – Kalėdos ir Naujieji metai. Te kiekvienam jos negaili ne materialų, o dvasinių dovanų.

Tegul Betliejaus žvaigždė, sušvitus šią stebuklingą naktį, nušviečia Jūsų kelią, lai ji sustiprina artimųjų šilumą ir meilę bei aplinkinių toleranciją ir pagarbą, Naujieji laimės sąvokai tesuteikia naują prasmę.

Jaukių ir ramių Kalėdų, prasmingų ir darbinių Naujųjų metų!

*Lietuvos mokytojų profesinės sąjungos pirmininkė
Jūratė VOLOSKEVIČIENĖ*

Nuoširdžiai sveikinu artėjančių švenčių progą. Tegu trumpas šventinis stabtelėjimas suteikia gerumo, džiaugsmo, šilumos ir įkvepia naujoms idėjoms. Kad būtume drąsūs išskleisdami savo talentus, rinkdamiesi įdomesnius ir į priekį vedančius maršrutus.

*Jaukių šv. Kalėdų,
laimingų Naujųjų 2014 metų!*

Nuoširdžiai

*Švietimo ir mokslo ministras
Prof. Dainius PAVALKIS*

*Kol kalbi visai ne tai, ką galvoji,
klausai visai ne to, kuo tiki,
ir darai visai ne tai, ką norėtum, –
visą tą laiką ir gyveni visai ne Tu.*

Šia kinų stratego ir mąstytojo Sun Tzu (VI a. pr. m. e.) mintimi-jžvalga sveikiname, linkime ir atsisveikiname.

*Pagarbiai
Jūsų „Dialogas“*

EGZAMINAI

Aiškėja 2014-ųjų BE detalės

Nacionalinis egzaminų centras (NEC) pranešė (12 09), kad švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis gruodžio 5 dieną patvirtino Brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo ir Kalbų įskaitų nuostatų pakeitimus.

2014 metais kandidatai, be lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino, gali rinktis ir laikyti ne daugiau kaip 6 dalykų brandos egzaminus, pasirinkti menų ir technologijų mokyklinius brandos egzaminus reikės iki sausio 17 dienos, o kitus brandos egzaminus – iki kovo 5 dienos.

Brandos atestatui gauti mokinys ir buvęs mokinys turi išlaikyti 2 brandos egzaminus: privalomą lietuvių kalbos ir literatūros ir dar vieną dalyko brandos egzaminą (išskyrus tuos atvejus, kai nuo pasirinkto brandos egzamino direktoriaus įsakymu bus atleistas). Kandidatai lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino tipą – valstybinį ar mokyklinį – renkasi laisvai. Pasirinkto dalyko brandos egzamino ir jo tipo vėliau keisti negalima.

Organizuojamos dvi brandos egzaminų sesijos – pagrindinė ir pakartotinė. Pagrindinė sesija vyks gegužės 3–birželio 18, pakartotinė – birželio 20–liepos 7 dienomis. Per pakartotinę sesiją bus galima laikyti dėl pateisinamos priežasties iš pagrindinės sesijos atidėtus valstybinius ir mokyklinius brandos egzaminus ir mokyklinį lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminą, jei per pagrindinę sesiją nepasisėkė išlaikyti mokyklinio ar valstybinio lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino.

Kandidatams, turintiems sveikatos sutrikimų, patvirtintų gydytojų konsultacinės komisijos pažymomis, pagal šios komisijos rekomendaciją gali būti pritaikomos brandos egzamino vykdymo sąlygos ir dalyko brandos egzamino vykdymo ir vertinimo instrukcija. Prašymą kartu su gydytojų konsultacinės komisijos pažyma iki kovo 7 dienos mokinys ir buvęs mokinys pateikia mokyklos vadovui.

NEC ir „Dialogo“ inf.

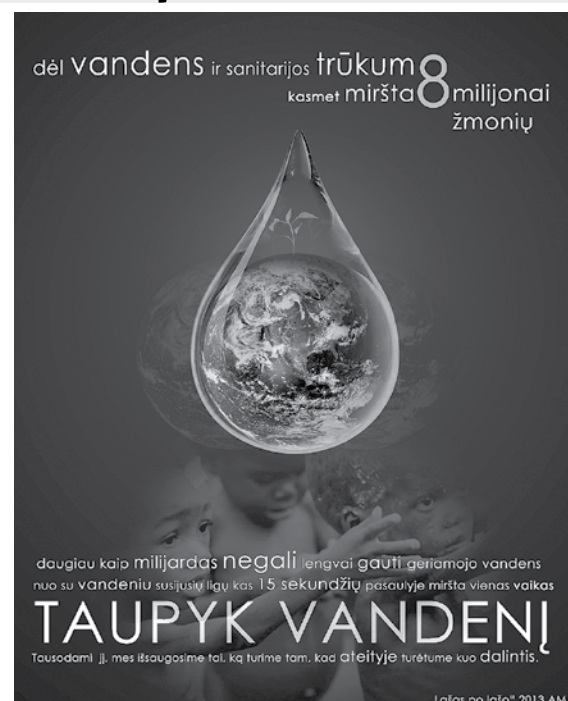
300 žvakių K.Donelaičiui

Kretingos Simono Daukanto pagrindinės mokyklos mokiniai ir mokytojai kartu su Kultūros centro, Meno mokyklos atstovais per Šv. Liucijos dieną – gruodžio 13-ąją vyko į Tolminkiemį – bažnytelę, kur K.Donelaičiui uždegė 300 žvakių – po vieną žvakutę už kiekvienus metus, padėjo gelių bei skyrė jam

savo parengtą meninę programą. Mokiniai kartu su mokytojais deklamavo K.Donelaičio eiles lietuvių ir užsienio kalbomis, žemaitiškai ir Kretingos krašto kūrėjų sukurtas eiles K.Donelaičiui. Mokiniai skyrė jam Rėzos dainas, šokius. Meninę programą papuošė kanklių bei birbynės muzika.

Pergalė tarptautiniame konkurse

Europos Tarybos (ET) Šiaurės Pietų centras kasmet kviečia 47 ET šalis dalyvauti „Visuotinio švietimo savaitėje“. Jos metu organizuojama daugybė renginių ir konkursų. Šiomet konkurse „Lašas po lašo“ dalyvavo bei jį laimėjo Pranciškonų gimnazijos (Kretinga) mokinys **Alanas Mėžetis**. Dalyvauti šiame konkurse Alaną paskatino fizikos mokytoja ekspertė Liucija Mončienė. Gimnazisto plakatas bus atspausdintas 200 vienetų tiražu.

Fatalizmas – prastas patarėjas

▷ Atkelta iš 1 p.

Talentas ir pastangos

Pasak psichologijos profesorės, tai, kaip mes atsakome sau į klausimą, kas – talentas ar pastangos – gyvenime daugiau lemia, turi įtakos mūsų mąstymui, jausmams ir veikimo būdai. C.Dweck siūlo įsivaizduoti į fatalizmą linkusį jaunuolį, kuris tiki, kad aukštumų pasiekia tik talentingi žmonės: jeigu jis apdovanotas gerais genais – ir taip pasieks puikių rezultatų, o jei talento neturi – nepadės ir sunkiausias darbas. Tad kam tuomet jam stengtis? „Ar galime sakyti, kad šis jaunuolis neteisus, jei tokia prielaida iš tiesų egzistuoja?“ – klausia psichologė.

Ir priešingai – jaunuolis, kuriam būdinga „augimo“ mąstysena ir kuris tiki, kad pastangos yra efektyvesnės už talentą, atkakliai sieks savo tikslo. Jei kas nors nepavyks, jis nekaltins savo genų ir nesėkmę priims kaip progą tobulėti. Jei jis teisingai elgsis, galiausiai pasieks puikių rezultatų.

Pasak C.Dweck, labai svarbu ir tai, ką jaunas žmogus mano apie savo gabumus. Dažnai vaikų pasakomi teiginiai „Esu negabus matematika!“ arba „Neturiu sportui reikalingų duomenų“ yra, anot psichologės, motyvaciją naikinančios „lemties“ mąstysenos apraiškos. O štai orientuotieji į „augimą“ jaunuoliai nemano, kad jų gabumai priklauso tik nuo genetikos. Tai, pasak psichologės, jaunuoliai, kurie naujus iššūkius priima su entuziazmu: „Šiuo metu man nesiseka matematika, bet jei daugiau mokysiuosi, ateityje seksis daug geriau!“

Raktas – „augimo“ mąstysena

„Augimo“ mąstysena ir noras tobulėti yra kiekvieno raktas į sėkmę, – ar jis būtų bendrojo ugdymo mokyklos mokinyš, ar studentas, ar mokytojas, – teigia C.Dweck.

Tokios mąstysenos rezultatyvumą parodė daugybė tyrimų. Jų duomenys byloja, kad geriausių rezultatų matematikoje, muzikoje ir kitose srityse pasiekę žmonės mokosi ne greičiau už tuos, kuriems šis dalykas sekasi prastiau (visų žmonių rezultatai valanda po valandos gerėja beveik identišku tempu). Skirtumas tik tas, kad profesionalai daugiau dirba. Detalesni tyrimai taip pat atskleidė, kad mokiniai, kurie, daugelio manymu, turi kokį nors talentą, jį dažnai įgyja todėl, kad jų tėvai namie skiria daugiau dėmesio šiam dalykui mokytis.

Žinoma, negalima nuneigti fakto, kad kai kurie vaikai iš pradžių mokosi geriau už kitus, tačiau tai nėra labai svarbu. Kodėl? Pasirodo, ilgai ir tinkamai dirbdami žmonės smarkiai keičiasi, pakinta jų smegenys. Pavyzdžiui, tyrimai parodė, kad pianistų smegenų dalis, atsakinga už pirštų miklumą, yra didesnė nei kitų žmonių. Tačiau tokios pianistų smegenys nebuvo visą laiką – jos pakito daug muzikuojant.

Psichologai teigia, jog girti reikia ne vaikų gebėjimus, protą ar talentus, o jų pastangas. Todėl vaikams nereikėtų sakyti: „Koks tu protingas – taip greitai viską išmokai!“, „Tavo piešiniai nuostabūs – tikriausiai būsi garsus dailininkas!“, „Esi tikras talentas – nieko nesimokei, o gavai dešimtuką!“ Nors iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad tokios frazės motyvuoja ir stiprina pasitikėjimą savimi, tačiau toks požiūris yra klaidingas. Mat minėti pagyrimai vaikui diegia ir kitas mintis: „Jei nesugebu kažko greitai išmokti, nesu protingas.“; „Nepiešiu nieko sudėtingo, nes dar pamatys, kad nesu talentingas.“; „Geriau daugiau nesimokysiu, nes nebeatrodysiu toks protingas.“

Jokių etikečių!

Ugdantiesiems vaikus C.Dweck pataria atidžiau analizuoti savo pokalbių su vaikais turinį. Pasak psichologės, ypač reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kokį vaikų požiūrį į gyvenimą formuojame, – užuot gyrę vaikų intelektą ar talentą, turime pastebėti ir pažymėti, ką jie padarė. Pavyzdžiui: „Šitas namų darbas buvo labai sunkus, reikėjo rimtai padirbėti. Džiaugiuosi, kad tu susikaupei ir jį atlikai!“, „Tavo piešinys toks spalvotas. Kaip tu tai padarei?“, „Tu taip įdomiai parašei rašinį. Iš kur ėmei jam medžiagą?“

„Atkreipkite dėmesį į tikslus, kuriuos keliate vaikams“, – pataria C.Dweck. Pasak mokslininkės, tikslas yra žinios, kurių galima įgyti, ir įgūdžiai, kuriuos galima išlavinti, – įgimti talentai nėra tikslas. „Kai vaikas suklysta, kritiką jam išsakykite konstruktyviai, taip, kad ji padė-

tų jam suprasti, kaip ištaisyti klaidą. Ir „neklajuokite“ jam motyvaciją žudančios negabaus vaiko etiketės“, – sako psichologė.

Lietuviškumas kinta

„Būdami miškininkų, žemdirbių artojų, labai prisirūšusių prie senovės papročių, tauta, lietuviai lengvai pasiduoda likimui ir nė nebando jo nulemti savo valios pasiryžimu. Lietuvių abejingumas įėjo net į patarlę: jokia kita tauta neprisitaiko prie gyvenimo pervartų su panašia rimtimi“, – dar XIX a. pastebėjo didis prancūzų geografas Elisee Reclus.

Toksai savotiškas fatalizmas, pasidavimas likimui, anot lietuvių filosofo Antano Maceinos, yra vienas iš lietuviškosios tapatybės bruožų.

Padėtis, be abejo, keičiasi. Bene svariausias įrodymas – lietuvių migracija. Tačiau geros pedagogikos, gyvenimo sėkmės ir laimės receptų Lietuvoje dar nedaug.

„Lietuvoje labai dažnai girdžiu žmones kartojančią: „Kaip lemta, taip ir bus.“ Laikas suprasti, kad savo laimę kuriame ir esame atsakingi patys“, – sako 76-erių JAV lietuvis Romualdas Kriaučiūnas. Jis pripažįsta, jog kai kurie žmonės iš prigimties yra veiklesni, optimistiškesni, pozityviau nusiteikę. „Ir nors genų nepakeisime, savo laimę galime didinti stiprindami ryšius su kitais žmonėmis, nes turtas, puikus klimatas ar karjeros šuolis suteiks džiaugsmo neilgam“, – sako mokslininkas.

C.Dweck: „Užuot gyrę vaikų intelektą ar talentą, turime pastebėti ir pažymėti, ką jie padarė. Tikslas yra žinios, kurių galima įgyti, ir įgūdžiai, kuriuos galima išlavinti, – įgimti talentai nėra tikslas.“

R.Kriaučiūnas ragina pradėti nuo mažų kasdienių dalykų: palaikyti kuo geresnius santykius su šeima ir draugais, nepamiršti išreikšti dėkingumo, būti nuoširdžiai paslaugiams, daug dėmesio skirti fizinei sveikatai ir nepamiršti rytinės mankštos, mokėti pasakyti „ne“ blogiems įpročiams, nepamiršti lankyti muziejų, skaityti knygų ir mokytis užsienio kalbų, turėti mėgstamų užsiėmimų, aplink save burti pozityviai nusiteikusius žmones.

„Atrodytų, kiekvieno iš mūsų sėkmė ir pasitenkinimas gyvenimu yra tik mūsų reikalas. Iš tiesų laimės jausmas turi sinergijos efektą: kuo didesnę pasitenkinimą jaučiame dėl savo gyvenimo, tuo daugiau teigiamų emocijų kyla visoje visuomenėje“, – sako pozityviosios psichologijos mokslo sklaidai gyvenimą paskyręs lietuvis.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

R.Kriaučiūnas: „Kuo didesnę pasitenkinimą jaučiame dėl savo gyvenimo, tuo daugiau teigiamų emocijų kyla visoje visuomenėje.“

Dabar kalbos klaidos madingos. Ne tiek klaidos, kiek diskusijos dėl jų: kokios klaidos didelės, kokios – ne, ar reikia jų sąrašo, ar ne. Už klaidą bausti ar pasigailėti. Sprendžiamos filosofinės problemos. Kas yra kalbos klaida? O kas yra kalba? Kam ji priklauso? Sutariama: kalba priklauso liaudžiai, t. y. žmonėms. Kam priklauso klaidos? Niekas neprieštarauja: klaidos priklauso kalbininkams.

Mūsų kalba yra archajiška – sena. Dėl to sutaria žmonės ir kalbininkai. Bet ar gerai, kad sena, ar blogai? Nuomonės iš esmės skiriasi. Dalis kalbininkų ir žmonių sako: gerai, nors ir sena, bet graži, reikia ją tokią saugoti ir prižiūrėti, kad klaidų joje nebūtų. Bet kiti kalbininkai ir kiti žmonės nesutinka: kalba turi būti naujoviška. Be inovacijų nenueisime į Vakarų Europą. Prastai joje atrodysime su savo apipelijusia kalba. Reikia ją atšviežinti, tačiau nenaudėliai kalbininkai užuot šviežinę ją tiktai gadina. Kaip gadina? Diskusija įsiplieskia – žmonės ir kalbininkai ima narstyti klaidas ne tik kalbos, bet ir tų nenaudėlių kalbininkų, prisikasa giliai, iki pačių šaknų. Internetu radau pokalbių net apie Jablonskio veiklą – esą per griežtai taisęs klaidas. Štai žmonės samprotauja:

Vladas:

Kas gi atsitiktų baisaus, jei degtukus šiandien vadintume sierčikais?

Petras:

Latviai tai ir pasiliko sierkočinius. Gražus žodis.

Pentium:

Ir kas jau tokio blogo būtų, jei naudotume sierčikus, o ne degtukus?

Pritariu. Manau, kad degtukai netinkamas žodis. Reikia kitokio. Bet ar tinka komentatorių siūlomi *sierčikai*? Ne, netinka. Kodėl? Todėl, kad degtukus reikia vadinti *zapalkomis*. Jablonskio krašte buvo tik tai *zapalkos*. Yra išlikusių pasakojimų, kaip Jablonskis nueidavęs į kokią *kromelį* ir prašydavęs *degtukų*. Iš karto *kromelnykai* jo net nesuprasdavę. Bet greitai gudrūs žydėliai šitą akciją perprato. Jeigu atėjęs žmogelis prašydavo *zapalkų*, tai jam atsakydavo: „Neee, ponas, *zapalkų* pas mane nėra, *ale* pas mane yra *degtukai*. Labai geri *degtukai*. Gali skelti per pusę – ir *pečius* dega, ir *mašina* dega. Tavo *gaspadinė* džiaugiasi.“ (Čia reikėtų aptarti *mašiną*, bet tai padarysim vėliau.)

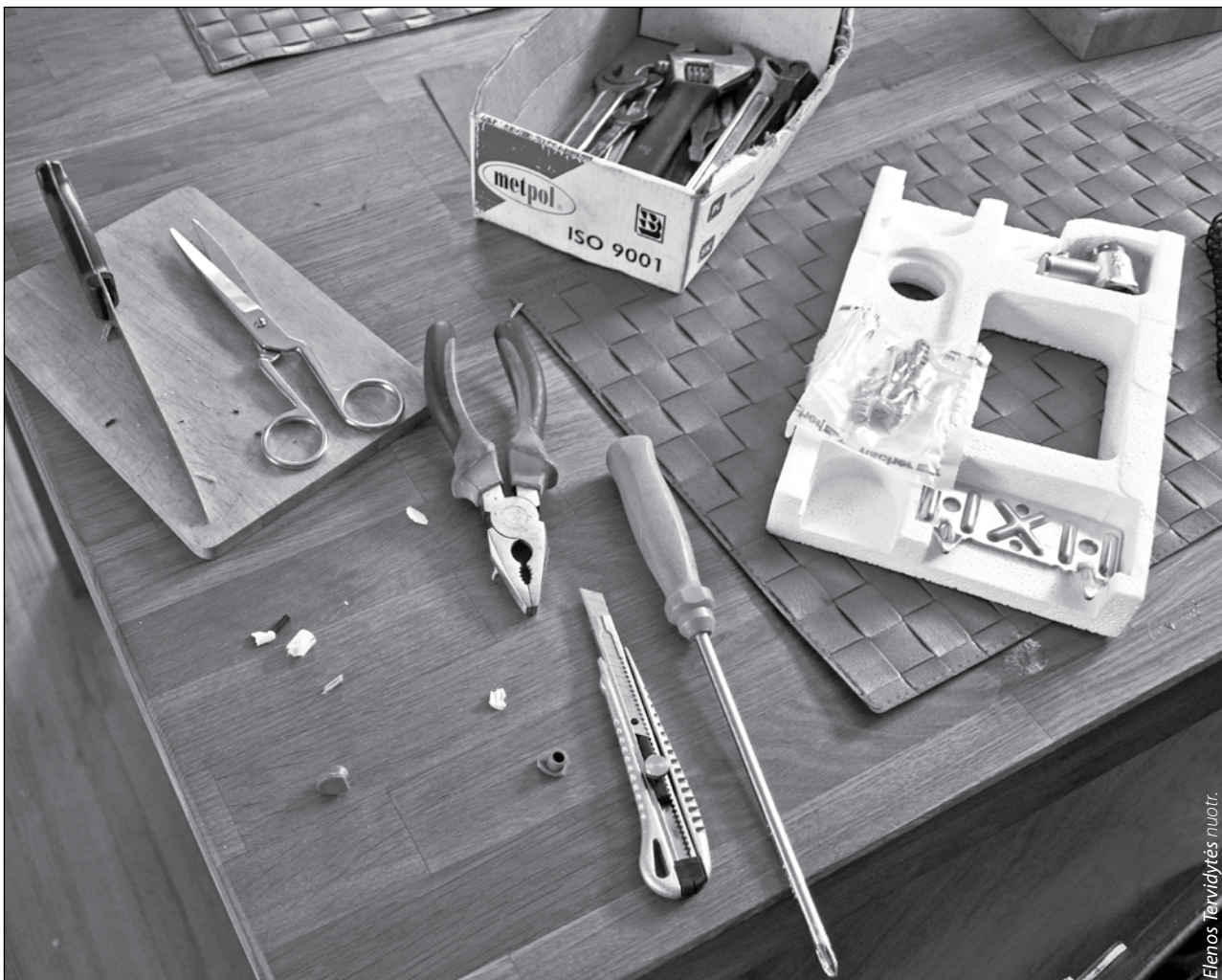
Mano nuomone, degtukus pritiktų vadinti *zapalkomis*. Bet daug kompetencijų turintis kolega siūlo kitą variantą – *švėbeliai*. Jis užtikrina, kad tai firminis vakarietiškas žodis. Be to, moderni rašyba – *schwebel'iai*. Tai dabar nebežinau, katras žodis tinkamesnis. Kai klausinėju pažįstamų, tai sako, kad jiems nereikia nei sierčikų, nei zapalkų, nei *schwebel'ių*. Mat jie uždega kitaip. Bet čia ir vėl nesutarimas: vieni sako – *zažigalka*, kiti – *benzinka*. Mano praktiškai mąstanti draugė tikina, kad geriau *zažigalka*, nes benzinas labai brangus.

Dabar grįžkime prie mašinos. Dera atsiminti, kad Jablonskio krašte kokių nors

KALBOS KLAIDOS

(Samprotaujamasis rašinys)

Zita ALAUNIENĖ

Elenos Tervidytės nuotr.

viryklių nebuvo. Buvo *mašina*. Labai patogus įrenginys valgiui gaminti. Ant mašinos įtaisytos *rinkės*, kad būtų galima uždėti ir didelį puodą, ir mažą puoduką. Dar yra: *katilukas* vandeniui pašildyti, *dukopkė* kugeliui ir *piernykams* kepti, o svarbiausia – prie mašinos daug kas prisimūrydavo *pricą*. Ant jo būdavo labai smagu sėdėti ir šildyti pasturgalinę kūno dalį. Ilgainiui atsirado *māšinos*. Žmonių kalbos jausmas neleido vietoj mašinos vartoti *māšinę*, todėl jie su *māšina* važinėja, o vietoj mašinos iš kitos krašto dalies pasiskolino *plytą*. Dar vėliau, matyt, kalbininkams įteigus *plyta* tapo *virykle*. Tai irgi netinkamas kalbininkų veiksmas. Užuot piršus *viryklę*, reikėjo grįžti prie *mašinos*. Skamba daug solidžiau. Be to, sieja su Europos kultūra, net primena antikinį teatrą, kai tragedijos pabaigoje pasirodydavo *deus ex machine*. Ir mašina viską išsprendavo (tiesa, dabar būna atvirkščiai: kiek avarijų ir kitokių problemų). Taigi kalbininkai atsisakė ryšių su Antika ir be reikalo įdiegė *viryklę*. Dabar visi važinėja *māšinomis*, o mašinos valgiui virti visai prarastos. Kaip *klemeris*, *klemka*, *rinštokas*, *špykėrė*, *zupė*, *šlebė*, *šliobenkė*... Vietoj pastarosios turim tokį griozdą *sofą-lovą*. Pasvajokime: kaip būtų modernu ir vakareuropiška važiuoti į Briuselį ar į Paryžių su *šliobenke*. O kaip mes ten atrodome su savo *sofa-lova*? Ką?

Labai geras pavyzdys *cepelinai*. Puikiai atsimenu tuos laikus, kai juos vadino *didžkukuliais*. Jų nemėgau širdingai. Mat man nepatiko nei bulviniai blynai, nei kugelis, nei bulvinės dešros. Iš mažens intuicija man sakė, kad bulvės didina antsvorį ir gali sugadinti figūrą. O dar juos apipildavo *spirgiais*. Ir versdavo valgyti. Todėl nemėgau *didžkukulių su spirgiais*. Bet ilgainiui, neatsimenu kada, radosi *cepelinai*. Ir aš sumečiau: matyt, bus juos mėgęs patsai *Ferdinand Graf von Zeppelin*, kad jo garbei taip

pavadino. Reikia pabandyti. Paragavau – jau visai kitoks skonis, todėl dabartės mėlai juos valgau. Tačiau kalbininkai sumastė vėl grįžti prie tų *didžkukulių*. Valgyklose, kavinėse vis dažniau randu parašyta „*didžkukuliai*“. Protestuoju – jų nevalgau. Bet jei parašyta „*cepelinai*“, užsisakau. Tik dar padavėjai paaiškinu, kad modernus, į Vakarų pasaulį orientuotas baras ar užeiga valgiaraštyje turi rašyti „*zeppelinai*“.

Dar kitas patiekalas *bankukas*. Labai jį mėgau. Visa tauta jį skaniai valgė, kai tik iš Paprūsės *gaspadinių* išmoko gaminti (kiti sako *kepti* – iškart aišku, kad jie neregėję, kaip jis gaminamas). Bet kalbininkams netiko (nors valgė pasigardžiuodami – pati mačiau). Taigi kalbininkai sako: *šakotis*. Tai štai manęs klausia: „Ar patinka šakotis?“ Ne. Nepatinka. Mano charakteris malonus. Niekada nesišakoju. Išskyrus tuos atvejus, kai yra priežastis, tada negaliu susilaikyti ir imu šakotis. Nors kiti sako, kad šakojusi be reikalo.

Be reikalo kalbininkai jau nuo seno kišasi į žmonių kalbą. Nugenėjo daugybę žmonių žodžių. Kai dar prie caro pradėjo tvarkyti gramatiką, kai prie Smetonos įsibėgėjo taisyti visokius žodžius, rašyti klaidų sąrašus, tai nesustojo net per okupaciją. Negali liautis ir dabar: įprastus žodžius keičia vis kitokiais. Jiems nepatinka nei *maikė*, nei *trusikai*, nei *stanikas*. Tai kaip be jų apsieiti? Tiesa, yra mergelių, kurios vietoj *trusikelių* ir *maikučių* dangstosi tokiais mažutyčiais skudurėliais. Aš sakau, vaikeliukai, į jus žiūrėti nemalonu, sakau, netinka taip rengtis: jau šalta, vėjas. O jos sako: reikia priprasti. Kodėl turėčiau priprasti? Man reikia megztinio, o mergaičiųkių pilvukai nuogi.

Pakeistas žodis *kalgotkės*. Ilgą laiką jas vartojo, buvome pripratę. Bet kalbininkams netiko, užsispyrė keisti. Taigi dabar turime *pėdkelnes*. Ir kokia iš to nauda? *Kal-*

gotkes galėjai dėvėti pusę metų. O *pėdkelnės*? Tik apsimovei ir jau akis bėga – pirk ir pirk.

Kalbininkai kartais ištis persistengia. Jiems netinka *šnapšas* – puikus vakarietiškas žodis. Bet ne. Siūlo *degtinę*. Visą laiką gėrėme *šnapšą*. Įpratom. Tačiau jie nori keisti įgūdžius. Pasvarstykim, kas yra kalbos *įgūdis*? Tai suautomatintas kalbinis

veiksmas, kai sakoma daug nesvarstant, automatiškai. Įgūdžius mes laikome pasąmonėje ir nesukdami galvos jais naudojames, kada reikia. Tūnodami pasąmonės kertelėse įgūdžiai asmenybei suteikia savitumo. Kėsintis į žmogaus įgūdį reiškia kėsintis į jo savastį, tapatybę. Tai tolygu kėsintis į asmenybės laisvę, į garbę bei orumą, į demokratiją. Todėl tad žmonių kalbos įgūdžių keisti – nevalia. Bet mano draugė priešingos nuomonės – įrodinėja, kad įgūdžiai žmogaus valioje, juos pakeisti įmanoma. Pataria ir man atsisakyti blogų įgūdžių. Nesutinku. Neturiu blogų įgūdžių ir jų neatsisakysiu.

Nors mūsų kalbai labai stinga modernių žodžių, kalbininkai *slaidą* pakeitė į *skaidrę*. Tai reiškia, kad praleidome progą žengti dar vieną žingsnį į Vakarus.

Antai buvo paplitęs žodis *printeris*. Bet dabar jie baigia įpiršti *spausdintuvą*.

Ar tai tinkamas žodis? Prieš siūlydami galėtų bent kokią nors tyrimą atlikti. Pavyzdžiui, patyrinėti, kokias asociacijas jis kelia. Man, esu įsitikinusi ir kitiems, kyla neigiamų asociacijų, susijusių su žodžiu *spauti*. Argi malonu, kai batas koją spaudžia? O *printeris*, priešingai, kelia labai teigiamų vaizdinių, nes asocijuojasi su *princu*. Nors ir žinau, kad neatjos, bet... *Princas ant balto žirgo!* Kokia maloni vizija! Kaip tautinė mokykla.

Arba *pampersai*. Žmonės jau priprato – visi vartoja *pampersus*, t. y. ne patį daiktą, o žodį. Bet kalbininkai atkakliai perša *sauskelnes*, t. y. ne patį daiktą, žodį. Kam atsisakyti *pampersų*? Juk jie suteikia kalbai vakarietiškos dvasios, inovacinio skambesio. Įsigilinkime iš esmės į *sauskelnes*, t. y. ne į patį daiktą, bet žodžio semantiką. Kas galėtų paneigti, kad šis žodis suvisam neatitinka paties reiškinio esmės bei prasmės. Ar ilgai jos būna sausas? Tad neatsisakyme *pampersų*. Kol dar nevėlu. Linkiu visiems kuo ilgiau apsieiti be jų.

Taigi matome nenaudėlių kalbininkų užmačias stabdyti kalbos vystymąsi, rutuliojimąsi, plėtrą, eigą. Kalba eina Vakarų link, o jie kiša koją. Gerai, kad randasi tokių kalbininkų, kurie su (kom)jaunuoliška ugnele skelbia, kad kalbos gryninimas nereikalingas, kad kalbos klaidas reikia ignoruoti. Tam pritaria nemažai žmonių ir daugelis mokinių. Siūlo klaidų neskirstyti į dideles ir mažas, o visas klaidas paskelbti laisvai pasirenkamomis. Tada pagal rašinių vertinimo normas tokios klaidos nebūsim laikomos klaidomis. Taip klaidos bus panaikintos. Mokiniai už savo rašinius, kuriuos jie vadina *simuliaciniais*, gaus gerus pažymius ir nereikės skųstis, kad jų raštingumas blogėja.

Panaikinus klaidas, bus galima panaikinti ir Lietuvių kalbos komisiją.

KLAUSIATE ? ATSAKOME !

Kas turi teisę inicijuoti tėvų valdžios apribojimą?

Mano vadovaujamoje klasėje mokosi keli vaikai, kurių abu gimdytojai dėl piktnaudžiavimo alkoholiu nesugeba jais pasirūpinti ir visiškai jų neprižiūri. Ar turi klasės vadovas teisę inicijuoti tėvų valdžios apribojimo procesą?

Vadovaujantis Civilinio kodekso (CK) 3.159 str. 3 d., tėvų pareiga rūpintis ir auklėti savo vaikus yra privaloma. Nė vienas iš tėvų neturi teisės atsakyti pareigos įgyvendinti tėvų valdžią. Kiekvienu atveju tėvų, nevykdančių savo pareigų vaikams, veiksmams ar neveikimas laikytini priešingais vaiko interesams.

Jeigu tėvai nesirūpina savo vaikų sveikata, jų tinkamu auklėjimu, priežiūra, ugdymu, tinkamų buitinių sąlygų sudarymu ir kita, tai reiškia, jog jie nevykdo savo konstitucinės pareigos. Tokiais atvejais įstatymų leidėjas yra įtvirtinęs tėvų valdžios apribojimo institutą (CK 3.180 str.).

Šis vaiko teisių ir interesų apsaugos ir gynimo būdas taikomas siekiant išsaugoti vaiko sveikatą bei sudaryti normalias auklėjimo ir gyvenimo sąlygas bei perspėti tėvą (motiną) dėl tinkamo tėvų valdžios įgyvendinimo.

Tėvų valdžios apribojimas gali būti neterminuotas arba laikinas. Pagal Civilinio kodekso 3.180 str. neterminuotas tėvų valdžios apribojimas taikomas tuomet, kai tėvai (tėvas ar motina) vengia atlikti savo pareigą auklėti vaikus, piktnaudžiauja tėvų valdžia, žiauriai elgiasi su vaiku, daro žalingą įtaką vaikams savo amoraliu elgesiu arba nesirūpina vaikais ir kai nėra duomenų, kad situacija gali pasikeisti.

Terminuotai ar laikinai tėvų valdžią apriboti galima tik teismo sprendimu.

Civilinio kodekso 3.182 str. 2 d. nurodo, kas turi teisę kreiptis į teismą dėl tėvų valdžios apribojimo. Ieškinį dėl laikino ar neterminuoto tėvų valdžios apribojimo gali pareikšti vienas iš tėvų, vaiko artimieji giminaičiai, valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija, prokuroras ar vaiko globėjas (rūpintojas).

Taigi, klasės vadovas neturi teisės pats inicijuoti tėvų valdžios apribojimo procesą. Apie padėtį, kai, jo manymu, tėvai nesugeba pasirūpinti ir visiškai neprižiūri savo vaikų, klasės vadovas turėtų informuoti valstybinę vaiko teisių apsaugos instituciją arba prokuratūrą.

Kaip elgtis vadovui, jei aplinkybės, dėl kurių buvo apibrėžtas darbo sutarties terminas, išnyko?

Buvau laikinai priimta į darbą pavaduoti mokytojos, kuri buvo vaiko iki 3 metų priežiūros atostogose. Atostogaujanti mokytoja nutraukė darbo santykius su mokykla. Prašau paaiškinti, kaip tokiu atveju mokyklos direktorius turėtų su manimi pasielgti?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 111 str. 2 dalimi, terminuota darbo sutartis tampa neterminuota, kai darbo santykių buvimo laikotarpiu išnyksta aplinkybės, dėl kurių buvo apibrėžtas sutarties terminas (darbuotojas po atostogų negrįžta į darbą ir kt.).

Kadangi su Jumis buvo sudaryta terminuota darbo sutartis dėl atostogaujančios darbuotojos iki vaiko sukaks 3 metai ir ši darbuotoja savo atostogų metu nutraukė darbo santykius su darbovieta, Jūsų darbo santykiai įgijo nuolatinį pobūdį. Todėl jūs negalite būti atleista iš darbo dėl pasibaigusios terminuotos sutarties. Kitaip tariant, su Jumis mokyklos direktorius turėtų elgtis taip, kaip su neterminuotai į darbą priimta mokytoja.

Kaip apginti mokinio interesus?

Viena mano vadovaujamos klasės mokinė skundžiasi, kad jos tėvai iškeitė butą į gyvenimui netinkamas patalpas, todėl ji negali nei tinkamai pailsėti, nei pasiruošti pamokoms. Dėl šių priežasčių ji dažnai neatvyksta į pamokas. Ar yra kokių nors būdų apginti vaiko interesus?

Šeimos teisės į privatų gyvenimą apsauga negali sudaryti sąlygų šeimoje augančių vaikų teisių pažeidimams, todėl tiek tarptautiniai, tiek ir nacionaliniai teisės aktai numato įvairias priemones ginti vaiko teises šeimoje, tarp kurių – vaiko teisių apsaugos institucijos ir prokuroro teisė reikšti prašymą dėl vaiko atskyrimo nuo tėvų (Civilinio kodekso (CK) 3.182 str. 1 d.), tėvų valdžios apribojimo (CK 3.182 str.), be to, nustačius, jog atitinkamas sandoris prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms, prokuroras turi teisę, gindamas nepilnamečio interesus, kreiptis į teismą dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu (CK 1.80 str. 1 d.).

Jeigu yra duomenų apie galimai pažeistus nepilnamečio interesus, yra galimybė kreiptis į prokuratūrą su prašymu, kad ji atliktų išsamų tyrimą, išsiaiškintų visas aplinkybes ir priimtų atitinkamą procesinį sprendimą.

Ar privalu išsaugoti darbo vietą iš vaiko priežiūros atostogų grįžusiai antraeilininkei?

Prieš išeidama į motinystės atostogas dirbau ne tik pagrindinėse, bet ir antraeilėse mokytojos pareigose. Ar tos mokyklos, kurioje turėjau antraeilės pareigas, direktorius privalo išsaugoti darbo vietą man grįžus iš atostogų?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 180 str. 3 d., atostogose vaikui prižiūrėti, kol jam sueis treji metai, esančiam darbuotojui paliekama darbo vieta (pareigos), išskyrus atvejus, kai įmonė visiškai likviduojama.

Kadangi DK nėra nuostatų, kurios kaip nors ribotų antraeilėse pareigose dirbančių darbuotojų darbo teises, manytina, kad darbdavys privalo išsaugoti darbo vietą ir iš vaiko priežiūros atostogų grįžusiai antraeilininkei.

Parengė Vytautas STRAZDAS

NE SPAUDAI

Antano Jankausko pieš.

Išblaivinimas

Jaunystėje, kai tik pradėjau rašyti į laikraščius, paskambinau gerai pažįstamam žurnalistui pranešti, kad redakcija mano straipsnelyje padarė klaidą!

Žurnalistas nuramino: „Negi manai, kad dar kažkas, be tavęs, tai skaitė?“

Atvirumas

Patiko seno dainininko prisipažinimas, esą dabar dainuoja tai, ką gali.

Išgirdęs prisiminiau, ką fiziškai netvirtas daugiavaikės šeimos tėvas atsakė kalėdojančiam kunigui, kai šis nusistebėjo jo vaikų gausa: „Ką galiu, klebonėli, tą darau...“

Keliai

Sakoma: duok kvailiui kelią.

Duodame. O mums belieka šalikelė.

Nuoširdumas

Argi pasižavėti aukštesnio asmens išmintimi, iškalba, išvaizda – pataikavimas? Tai tik faktais pagrįstas nuoširdumas!

Kita kalba, jei po metų kitų paaiškėja naujų faktų...

Geraširdis:

žmogus, kuris geranoriškai aptaria, ką darytų kitaip negu kolega, tačiau jis to nedarė, nes tai daryti ne jo reikalas.

Lietuviškas aksakalas

Tolimuose kraštuose išsižioję laukia išmintingo senolio žodžio. Mūsų krašte aksakalas* gali dalintis išmintimi tik su vaikaičiu ir tik tol, kol tas dar nemoka kalbėti.

* aksakālas [tiurkų k.]:
1. tiurkų giminės santvarkos giminės vadas;
2. Vid. Azijoje – gerbiamas išmintingas senas žmogus.

Akcija

Dalį kiekvieno pavogto milijono skirti visuomenės labui.

Aukotojų sąrašą skelbti „Valstybės žiniuose“.

Paaukėjusiuosius daugiausia – paaukštinti.

Apversta plokštelė

Anksčiau tik ir girdėjai ulbėjimą – kokie lietuviai darbštūs, dori, bičiuliški.

Dabar tik ir girdi – kokie lietuviai baisūs ir bjaurūs. Keisčiausia, kad abiejose plokštelės pusėse ta pati lietuviška šneka!

Bendruomeniškumas – svarbu

Vyras netikėtai grįžta į namus ir juose aptinka žmoną su kitu vyru. Pirmasis labai norėtų turėti pistoletą, bet prieš tai nutaria išsiaiškinti, kas tas antrasis.

– Aš – mūsų mikrorajono bendruomenės narys! – išdidžiai atsako tasai.

Dialogas

Dviejų išmintingų žmonių dialogas – žavus dalykas. Nors ir saulė turi dėmių, o gražuolė – raukšlelių. Dialoge vargina ilgas kito kalbėjimas ir erzina, kai tas kitas nuobodžiauja nesulaukdamas tavo žaismingos kalbos pabaigos.

Kęstutis MILIAUSKAS

„Dialogas“ mirė... Tegyvuoja monologas!

Išnyksiu kaip dūmas...
Maironis

Braukiu liūdesio ašarą (kartu išsišnypščiu nosį) – mano rankose paskutinis „Dialogo“ numeris su mano rašytu savaitraščiui skirtu nekrologu. O atrodo dar tik vakar nustebinau redaktorę Eleną paprašydamas nespausdinti – jei kas sugalvotų parašyti – nekrologo apie mane. Nemėgstu nieko, kas šleikščiai saldu.

Apie mirusiuosius... – žinau žinau! Idomus, savitas, intelektualus, kritiškas buvo laikraštis. Eiliniam skaitytojui ypač patikdavo, kai būdavo kritikuojami už jį daug

aukštesni. Ir visai nepatikdavo, jei būdavo užkliudomas jo šventas luomas.

Beje, prieš kelerius metus šventiniame „Dialogo“ vakarėlyje sakiau, kad savaitraštis tapo dar įdomesnis, kai ėmė spausdinti mano tekstus. Nuraminu manęs ar mano tekstų nemėgstančiuosius – tuomet aš tik pajuokavau. Mano tekstukai – vienadieniai: ketvirtadieniais pasirodydavo ir ketvirtadieniais išnykdavo.

Vertingiausia „Dialoge“ buvo dialogas. Ne tuščias, įsisteikiantis „paantrinimas“, o

skirtingai galvojančiųjų dalykiškas, paprastai pagarbus pokalbis. O dialogo rašytiniu pavidalu taip reta, taip maža. Šnekamuoju pavidalu – lyg ir marios. Tačiau ar tai dialogas, jei vienas negirdi kito, jei nesulaukia, kol kitas užsičiaups, o pats nesulaikomai prabilęs?

Tai kodėl gi numirė „Dialogas“, kokia diagnozė? Jis man primena dar tvirtą senuką, kuris lieka be artimųjų arba kurį užmiršta ir artimieji, ir kaimynai. Vieną dieną išgirsti, kad jis jau išėjo... „O galėjo dar

gyventi“, – atsidūstame, kad viena sąžinės graužatimi mažiau.

Taip ir su „Dialogu“ – vis mažiau prenumeravome, vis rečiau skaitėme. O kam – mes ir taip protingi.

Mielas „Dialoge“, tegu tau būna lengvas Antakalnio gatvės smėlis (o gal molis?).

Pasiguoskime tuo, kad turėjome dialogo vertą „Dialogą“.

Kęstutis MILIAUSKAS,
„Dialogo“ skaitytojas ir rašinėtojas

■ „Dialogo“ penkmečio šventė 1997 m. Per 22-ejus „Dialogo“ gyvavimo metus su juo turiningai bendradarbiavo, o kartkartėmis – ir šventės šventė nemažas būrys Lietuvos inteligentų – iškilų mokytojų, dėstytojų, kultūros, mokslo ir švietimo veikėjų.

Nuotraukoje: A.Kalvaitis, R.Pusvaškis, E.Pranskūnienė, V.Būdienė, R.Bruzgelevičienė, G.Grigėnienė, H.Vaicekauskas, I.Vaiceauskienė, V.Daujotytė, D.Timukas, R.Pakalnis, Ž.Jackūnas, L.Abraitytė, R.Jarienė, V.Tapinienė, R.Martinėnienė, E.Bakonis, R.Juozaitienė, D.Jakaitė, L.Abraitytė, L.Seibutienė, T.Stasiulionytė, Giedra (Panevėžys), Z.Žepnickienė, N.Cibulskaitė, G.Trinkūnienė, G.Komar, B.Kuklierienė, E.Prelgauskienė, A.Šliogeris, Z.Šliogerienė, E.Šleinotienė, A.Stasiulevičiūtė, S.Skapienė, L.Žadeikaitė, A.Orenderaitytė, V.Gansinauskaitė, N.Bučinienė, V.Gladutis, N.Dominaitytė, M.Mikalajūnas, V.Stonytė, D.Straižienė, G.Tervidytė, E.Tervidytė, V.Zaborskaitė, M.Lukšienė, B.Petrauskaitė, L.Laurinčiukienė, I.Laurinčiukaitė, L.Paragytė, R.Rutkauskas.

POŽIŪRIS

Patyčių kultūros sėklos ir želmenys

Vytenis PAULAUSKAS

Integracija, arba kas slypi už kumščio jėgos

Pagal švietimo reformatorių sumanyimą visi mokiniai, nepriklausomai nuo jų gabumų, buvo sumesti į vieną katilą. Esą tik tokia mišrainė gali užtikrinti demokratijos plėtrą ir lygybę Lietuvoje, taip pat ir aukštą ugdymo kokybę.

A.Čekuolis vienoje TV laidoje remdamasis užsienio mokslininkų tyrimais sakė, kad žmonės geriau jaučiasi, ilgiau gyvena, mažiau žudosi ir mažiau žudo tose šalyse, kuriose yra mažesni skirtumai tarp žmonių, mažesnė socialinė atskirtis. Dauguma žmonių, matydami prieš save kliūtį, kuri jiems yra per aukšta, praranda motyvą, pasiduoda likimui net ir nebandydami tos kliūtis įveikti. Tokiam žmogui gali kilti noras išmalti snukį kitam, sėkmingesniui, gablesniam piliečiui. Kuo skirtumai tarp žmonių yra mažesni, tuo gyvenama taikingiau, tuo žmonės jaučiasi laimingesni.

Manau, kad panašios tendencijos egzistuoja ir mokykloje tarp mokinių. Kaip gali jaustis vaikas, matydamas, kad jis, lyginant su kitais, yra daug prastesnis, kad tai, ką kiti gali atlikti lengvai, jam yra neįveikiama užduotis? Toks vaikas arba tampa auka, iš kurios tyčiojasi kiti, arba teroristu, kuris, nepajėgdamas su kitais konkuruoti gabumais, stengiasi savo autoritetą pakelti kumščio jėga tyčiodamasis iš kitų. Lietuva patyčių mastu mokykloje yra viena iš lyderių Europoje. Manau, jog tai, kad ugdymo įstaigose susidarė tokia padėtis, labiausiai lėmė specialiųjų mokyklų atsilikusiams vaikams panaikinimas ir tai, kad visi tie vaikai buvo integruoti į bendrojo ugdymo mokyklas.

Ar reikia skiepytis?

Švietimo strategai, matyt, numatė tokią įvykių eigą. Todėl, tarsi siekdami panaikinti skirtumus, konkurenciją tarp vaikų, jie uždraudė pradinėse klasėse moki-

nių pasiekimus vertinti pažymiais. Deja, ir šiuo atveju buvo padaryta klaida. Pažymius pradinėse klasėse galima prilyginti skiepams, pratinantiems prie būsimo konkurencijos, su kuria neišvengiamai teks susidurti tolesniame gyvenimo kelyje. Nepasiskiepijus vaikystėje, užaugus sergama daug sunkiau.

Tačiau šiuo metu atsirado nemažai žmonių, kurie to nesupranta, mano, kad savo vaikų skiepyti nereikia, nes skiepai gali sukelti kokių nors komplikacijų. Panašiai galvoja ir švietimo reformatoriai. Deja, uždrausti konkurenciją yra ne jų valioje. Netgi priešingai, visose šalyse, įsigalint neoliberalioms idėjomis, sakoma, kad visose gyvenimo srityse turi vykti kuo stipresnė konkurencija, esą tik konkurencija yra pažangos variklis. Kiekvienas turi kovoti su kiekvienu ir su visais. Deja, tokių nuostatų laikymasis veda į pražūtį. Viskam turi būti saikas, negalima mestis į kraštutinius. Trupučio konkurencijos reikia ir

pradinėse klasėse, bet jos neturi būti per daug. Negalima reikalauti, kad tas vaikas, kurio galimybių viršūnė yra tik pramokti šiek tiek skaityti ir rašyti, konkuruotų su pačiais gabiausiais vaikais. Vėlesniuose gyvenimo etapuose reikalinga ne tik beribė konkurencija, bet ir solidarumas, bendradarbiavimas, tarpusavio palaikymas.

Suvešėjo...

Dažniausiai vaikai perima įpročius, elgesį suaugusiųjų, vyresniųjų, kuriuos mato artimiausioje savo aplinkoje. Tačiau pastaruoju metu galim pastebėti ir priešingą tendenciją – suaugusieji perėmė vaikų, mokinių patyčių kultūrą: kadaise buvo tyčiojamasi iš R.Pakso, šiemet, pasitelkus patyčias, iš posto buvo pašalinta ūkio ministrė B.Vesaitė. Šiuo metu tyčiojamasi iš Seimo Pirmininkės L.Grauzinienės. O gal visa tai rodo, kad jau paaugo patyčių karta, kuri ėmė savo mokyklinius įpročius taikyti ir suaugusiųjų gyvenime?

„Dialogo“

Vėl šokis su kardais

Elena Tervidyte: „1993 m. balandžio mėnesį aplink švietimo reformą vyko šokis su kardais. Socialdemokratų iniciatyva Seime buvo svarstoma, ar tinkamai parengta Švietimo koncepcija. Oponentai (dauguma iš LDDP) dokumento nenokautavo, bet ir juridiškai neįteisino. Tada aistras apramino neseniai Prezidentu išrinkto A.Brazausko pritarimas (žr. „Dialogas“, 1993, Nr. 10).

Dabar, 2002 m. pavasarį, vėl pakelti kardai – socialdemokratai nepritaria vykdomai švietimo reformai, Seime sukurta Monitoringo grupė siūlo stabdyti mokyklų struktūros pertvarką, profesinių sąjungų atstovai, rinkę parašus prieš reformą, susitinka Vilniuje, premjeras, ilgą laiką leidęs švietimo pertvarką kritikuoti savo nenusipėjamam patarėjui, dabar viešai pareiškia, kad tokios reformos tikrai tęsti negalima...“

2002, Nr. 12

„Ministerijos paskelbtame konkurse NEC direktoriaus pareigoms eiti dalyvavo vienas kandidatas. Vieną ir išrinko – trečiuoju Nacionalinio egzaminų centro direktoriumi tapo Vidmantas Jurgaitis, Panevėžio apskrities viršininko administracijos Švietimo inspekcijos viršininkas.“

2002, Nr. 15

Egzaminų rengimo avantiūros

Doc. dr. Zita Mažuolienė: „Egzaminų reformą Lietuvoje be paliovos drebina tėvų bei mokytojų pasipiktinimas, abiturientų šokas ir ašaros, nuolatinis netikrumas, – „kas bus kiais metais?“. Beveik per kiekvieną šiųmetį eg-

zaminą buvo dalykų, kurių, pasak abiturientų, jie nesimokė. Kandidatai tikėjosi, kad „bent anglų egzaminas bus normalus“. Deja, ir vėl – šokas, nusivylimas...“

2003, Nr. 25

Odė drąsai

Tarptautinės mokytojų dienos proga „Dialogo“ redakcija nusprendė išrinkti drąsiausius šių metų publikacijas ir įdėmiau žvilgtelėti į jų autorius. Ne šiaip sau. Juk drąsa – nebijojimas pasakyti, ką iš tiesų galvoji, kaip matai ar jauči, – dialogo esmė ir prasmė. <...>

„Dialogas“ išrinko tris šių metų drąsiausius autorius – Reginą Dilienę, Irmą Jasulevičienę ir Marių Mikalajūną. <...>

Mokytoja Regina Dilienė: „...nesigailiu nieko, net to, kad išdaviau „valstybinę paslaptį“: mokytojų kvalifikacija katastrofiškai prastėja, skirtumas tarp mokančiųjų ir nemokančiųjų dirbti – milžiniškas, tų nemokančiųjų agresija – tiesiogiai proporcinga jų atsilikimui. Dėl blogų rezultatų mokytojai kažkodėl linkę kaltinti viską – programas, standartus, egzaminą, ministeriją, prezidentą ar Dievą – tik ne save. Suprantu, kad šiuo savo pastebėjimu įgijau prieštą, bet tokios jau žaidimo taisyklės... Man gaila vaikų, man gaila ir tų puikių mokytojų, kurie išmokė savo ugdytinius nestandartinio mąstymo, o per egzaminą koks nors pasi-

pūtęs ir savo galia įtikėjęs vertintojas „sumalė“ tą darbą į miltus.“

Mokytojas Marius Mikalajūnas: „Jeigu būtų mano valia, pirmiausia panaikinačiau Pedagogų profesinės raidos ir Švietimo plėtotės centrus. Pirmojo funkcijas ir finansavimą būtų galima perduoti universitetams ar institutams, kurie turi bazes, lektorių. Kas rengia specialistus, tas turėtų jais ir rūpintis. Antrasis apskirtai neaišku, kam įsteigtas. Programoms ir standartams sukurti galim laikinai sudaryti grupę kad ir iš mokytojų. <...> Gal ir klystu, bet čia įžvelgiu tik pinigų švaistymą.“

Mokytoja Irma Jasulevičienė: „Straipsniui išvydus dienos šviesą, pasijaučiau nusivylusi, nes naiviai tikėjausi, kad kas nors pasikeis. Maniau, Pedagoginis ims ir atsigręš į mokytojus, į mokyklą. Deja, čia tebedėstoma akademiškai. Nors kai kurie dėstytojai, pristatydami programas, klausia studentų pastabų, siūlymų, pageidavimų. Kai kurie referatų temas leido susieti su mokykla.“

2003, Nr. 35

Valdininkai jus skaito

Dažnai mokytojai, rašantys į spaudą, desperatiškai atsidūsta, kad valdininkai neskaito jų tekstų, jog pareigūnams nesvarbi pedagogų nuomonė etc. Taip nėra. Štai mi-

nisterijos sekretorius A.Puodžiukas net asmeniškai norėtų susitikti ir padiskutuoti su V.Paulausku, „Dialoge“ dažnai oponuojančiu ministerijos vykdomai politikai. „Dialogo“ inf.

2004, Nr. 29

Mirtis yra kaip šuva

Alma Vijeikytė: „Rašytojas, publicistas Jonas Mikelinskas švenčia 80 metų jubiliejų. <...> „Kas buvo svarbiausia per pastaruosius metus? – pats savęs klausė rašytojas. – Atsakymas pačiam pasirodė smulkmenišką ir asmenišką – tai, kad sudeginau 58-erius metus kauptus sapnus, gal apie kokius 5 kilogramus popierių.“ Pasak J.Mikelinsko, pasigailėtinas tas, kuris viešina dienoraščius, – dienoraščiai priklauso tik jam, žmogus turi turėti paslaptį.“

2002, Nr. 20

Tieskime sinergetinius tiltus

Mokytojas **Romanas Rimkevičius:** „Visų mokomųjų dalykų tikslas yra padėti mokiniams pažinti Visatą (juk kiekvienas esame jos dalis). Tačiau profilinis mokymas sukūrė situaciją, kai tarpdalykinės integracijos principai tik deklaruojami. Pasirinkdami profilį ar profilio pakraipą, mokiniai atsisako nuodugnesnio kitų (ne profilio) dalykų mokymosi, ir mokytojai visą dėmesį sutelkia tik į savo dalyko dėstymą. Taip mokiniai įgunda mokslą (o kartu ir pasaulį) suvokti vienpusiškai.“

2003, Nr. 8

Keisti iš esmės

Mokytoja Dainora Raudienė: „Mokytojų atestacija yra reikalinga. Aukštesnė kvalifikacinė kategorija suteikia pedagogui ne tik garbės, bet ir galimybę gauti bent kiek didesnę atlyginimą.“

2005, Nr. 15

Atestacijos kablys: nuryti lengva, išspjauti sunku

Vytautas Strazdas: „Atestacijos kablių, ant kurio raitėsi valdžios užmautas riebus litas, šalies mokytojai prieš gerą dešimtmetį nurijo lengvai. Tik dabar aiškėja, koks jis skausmingas ir sunkiai išspjaunamas. <...>

Atrodytų, kad išsisklaidžius daug kainavusioms iliuzijoms dėl pedagogų atestacijos efektyvumo turėtų būti pradėti skubūs šios sistemos „išmontavimo“ darbai. Deja, viskas vyksta atvirkščiai.“

2005, Nr. 20

Atsakomybę derėtų dalytis (interviu)

Šiomet Lietuvą sukrėtė nematyto masto egzaminų skandalas. Garsas apie jį pasiekė net kitas šalis. Sostinės abiturientai, pertraukę pasiruošimą egzaminams, piketavo prie Švietimo ir mokslo ministerijos bei prezidentūros. Ministras R.Motuzas buvo skubiai iškviestas į Seimą, kur prikaltė netiesos apie Latvijoje organizuojamus valstybinius egzaminus. Užduočių „nutekėjimo“ variantus bei pasekmes aktyviai svarstė spauda, TV, radijo laidos ir net nevisuomeninės organizacijos. Kai kurie politikai jau siūlė iš viso atsisakyti vienkanalės egzaminų sistemos.

Paskui egzaminų skandalą ėmė „dengti“ Vyriausybės krizė: atsistatydino premjeras A.Brazauskas, ir visa Vyriausybė tapo laikinąja. Prasidėjus aršioms ir kol kas nesėkmingoms partijų deryboms dėl naujojo ministrų kabineto suformavimo, socialdemokratų švietimo ir mokslo ministras R.Motuzas per TV pranešė, kad jis apsisprendė naujojoje Vyriausybėje nebedirbti.

„Dialogas“ kalbina laikinąjį švietimo ir mokslo ministrą **Remigijų Motuzą...**

2006, Nr. 26

SUDIE (II)

Vytauto Vaičiulino nuotr.

NEC direktoriaus pavaduotojas Raimundas Zabarauskas: pralaimėtas ir mūsų, ir visas karas

Pasak NEC direktoriaus pavaduotojo, prasižėjęs skandalui, Švietimo ir mokslo ministerija privalėjo viešai skelbti, ginti ir propaguoti poziciją, kad įvykdytas nusikaltimas yra nukreiptas prieš Lietuvos švietimo sistemą. Todėl būtina išsiaiškinti kaltuosius – ne tik ne-užtikrinusius reikiamų apsaugos priemonių, bet ir tuos, kurie sąmoningai vykdė nusikaltimą, prekiaavo užduotimis ar jas neatlygintinai paviešino. Buvo būtina pabrėžti, kad dalis kaltės tenka ir abiturientams, jų tėvams, susiviliojusiems galimybe nesąžiningai gauti geres-

nį įvertinimą. Ministerija turėjo pareikšti, jog neketina leisti sugriauti brandos egzaminų sistemos ir remia kiekvieną sąžiningą NEC darbuotoją, savivaldybę ir mokyklose dirbantį brandos egzaminų vykdytoją, brandos egzaminus sąžiningai laikantį kandidatą. <...>

Anot R.Zabarausko, dalis visuomenės laikosi labai aiškios nuostatos – NEC yra blogio ir visų problemų šaltinis. Bijodama susitepti ministerija nuo centro veiklos atsiribojo ir jo išsivadėjo.

2006, Nr. 26

Ar sustiprins profsąjungą milijoninės skolos?

Vytautas Strazdas: „Švietimo darbuotojų profesinė sąjunga (LŠDPS) laiko bene rimčiausią savo istorijoje egzaminą – dėl požiūrio į finansinę organizacijos veiklą viešai susikirto ne keli jos nariai, o du regioniniai susivienijimai...“

2007, Nr. 20

Nuostabiai juokavęs liūdnas žmogus

Šį balandį Niujorke, savo bute, mirė viena ryškiausių XX amžiaus pasaulinės literatūros figūrų, jaunimo dievaitis, kultinis rašytojas, kurio įtaką pokario kartoms sunku pervertinti,

– **Kurtas Vonegutas**. 84 metų kūrėjas taip ir neatsigavo nuo galvos smegenų traumos, patirtos paslydus ir griuvus...

2007, Nr. 22

Švietimas – jau žlugęs projektas?

Mokytojas Gediminas Milašius: „Švietimas, kaip projektas, jau dabar yra apskritai žlugęs, o tęsiasi tik iš inercijos. <...> Paminėsiu tik vieną pavyzdį: kiekvienas žmogus mokykloje 11–12 metų po maždaug 5–6 valandas per savaitę mokosi gimtosios lietuvių kalbos – ir vis tiek neišmoksta. Tai ar galima teigti, kad toks mokymas(is) nėra žlugęs?“

Prof. dr. Arūnas Sverdiolas: „Reforma su pedagogika neturi nieko bendro – tai greičiau socialinės patologijos sritis. Turėtume griebtis kokios nors socialinės terapijos. Šioje stadijoje, manau, gali padėti tik radikali chirurgija.“

Lietuvos tėvų forumo pirmininkas Šarūnas Bagdonas: „Šioje sistemoje ir pedagogai, ir mo-

kiniai jaučiasi nemotyvuoti ir nesaugūs. Ko gero, sistamai būtų geriau, jeigu mokiniai ir pedagogai iš viso iš šios sistemos dingtų – tada jai niekas nebetrunkdytų. Yra toks anekdotas: „Mūsų kolektyvas šventė Tarptautinę moters dieną. Moterų kolektyve nėra, tad šventės mums niekas netrukdo...“

Dr. Emilija Sakadolskienė, mokytoja, dėstytoja: „Man kraujas užverda, kai pradedama kalbėti apie mokytojų rengimą kolegijose: apie kokį eruditą galime tokiu atveju kalbėti? Ne tik pradinį klasių, bet ir šokių, muzikos mokytojai ten rengiami, priimamas bet kas, kas turi dvi rankas ir dvi kojas, – kitų reikalavimų, konkurso nėra...“

Tokios ir daugybė kitų minčių skleidėsi birželio 26–29 d. Alantoje (Molėtų r.), „Santaros-Šviesos“ suvažiavime diskutuojant apie švietimą.

2008, Nr. 27

Vidaus auditas krito. Tegyvuoja įsivertinimas!

Vytautas Strazdas: „Neilgai truko džiūgavimai, kad švietimo ir mokslo ministras pripažino netekusiu galios vidaus audito tvarkos aprašą. Kovo pabaigoje Gintaras Steponavičius pritarė mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo rekomendacijoms ir patvirtino naują išorės vertinimo tvarkos aprašą...“

2009, Nr. 16

Kaip gesinti gaisrą, kai jo nematai

Lizeta Lozuraitytė: „Dialogas“ nekelia sau tikslo nušviesti projekto eigą. Tačiau jau per pirmąjį įvadinio seminaro dieną tapo aišku, jog šio projekto scenoje ir užkulisiuose verdančios aistros ir darbai gali turėti nemenkos įtakos 2010 metų brandos egzaminų pavidalui. Šiemet startuoja pakeista egzaminų tvarka, naujos egzaminų programų redakcijos, mokslo metai jau įsibėgėjo, o kaip atrodys naujoviškų egzaminų užduotys, dar neaišku...“

2009, Nr. 35

Brandos egzamino degradacija

Švietimo konsultantas Algirdas Zabulionis: „Gal nebereikėtų šių renginių vadinti brandos egzaminais, nes jie tokie jau seniai nėra: neliko nei edukacinio turinio, nei teorinio pagrindimo, nei teigiamo poveikio ugdymo procesui. Daug tikslesnis pavadinimas būtų *aukštųjų mokyklų stojamieji egzaminai* (AMSE). O jei brandos nelieka, tai gal tuos AMSE galėtų vykdyti pati LAMA BPO?“

2011, Nr. 20

Kodėl talentingieji nemokytajauja?

„Ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos įtvirtintas aukštojo mokslo prieinamumo „visiems pagal kiekvieno žmogaus sugebėjimus“ principas pakankamai tiksliai atspindimas priėmimo į aukštąsias mokyklas taisyklėse, pagal kurias pagrindinis priėmimo kriterijus – moksleivių valstybinių egzaminų rezultatai? Kiek pastarieji priklauso nuo moksleivio gyvenimo ir mokymosi aplinkos, kurios jis nepajėgus pakeisti? Jeigu gebėjimas mokytis ir net motyvacija mokytis formuojama

vaiko ir jaunuolio socialinės aplinkos, kuriai jis negali daryti įtakos, ko vertas antrasis Konstitucijoje įtvirtintas principas, kuriuo remiantis nemokamas mokslas laiduojamas „gerai besimokantiems“? Ar teisinga nemokamomis studijomis apdovanoti tuos, kuriems ir taip gyvenime pasisekė?“ – klausia patys socialinio teisingumo Lietuvos švietimo sistemoje tyrėjai (**prof. Romas Lazutka, VU magistrantė Dovilė Šliužaitė**, – red.).

2012, Nr. 30

Nuo 2014-ųjų sausio „Dialogo“ leidyba nutraukiama

„Dialogo“ vyriausioji redaktorė **Elena Tervidyte:** „Mūsų žiniomis, nė vienoje Europos Sąjungos šalyje nėra nepriklausomo švietimo leidinio. Lietuvoje toks buvo „Dialogas“.

Šaunu.

Atsisveikiname su Jumis nepalaužti, nesužlugdyti.

Atsisveikiname mylėdami ir gerbdami Jus, mieli DIALOGO skaitytojai ir autoriai.“

2013, Nr. 41

Reikia draugą turėti

Adventas – rengimasis didžiosioms metų šventėms – Kalėdoms ir Naujiesiems metams – neatsiejamas nuo draugų ir dovanų. Malonu jas ne tik gauti, bet ir dovanoti. Mūsų gimnazijoje jau tapo tradicija Knygų Kalėdos.

Apie bene svarbiausią jausmą

Pirmiausia mūsų Knygų Kalėdos prasideda nuo dovanos, kurią pirmokams bei antrokams organizuoja gimnazijos bibliotekininkės Milė Kabelienė ir Dalia Pūkienė, pasitelsusios šaunų bendraminčių būrį: dailės mokytoją Rasą Švelnienę su jos kūrybingais mokiniais, skaitovus, kompiuterinių technologijų išmanytojus. Jie piešia, daro knygų ištraukų meninio skaitymo įrašus, montuoja įvairių filmų fragmentus. Surengia knygų bei iliustracijų parodą ir pakviečia į integruotą pamoką. Šimet į tokį integruotą renginį „Reikia draugą turėti“ buvo pakviesti etikos, tikybos ir literatūros mokytojai su mokiniais, kad ne tik stebėtų, šiame pristatyme dalyvautų, bet dar ir paskui per kitas pamokas diskutuotų, rašytų apie bene svarbiausią žmogui jausmą – draugystę.

Ar sunku susirasti draugą? Į tą klausimą vienareikšmio atsakymo nėra, nes tuoj kyla kiti klausimai: sunku ar lengva jį surasti, kas tas tikras draugas, kiek jis reikalingas, kaip jo ieškoti. Šios problemos ypač svarbios pirmokams, nes šimet jie visi buvo naujokai, tad patikimo klasės draugo ar net draugų paieška itin aktuali.

Atsakymus galima rasti knygose

Ne naujiena, kad atsakymų į daugybę klausimų galima rasti grožinėje literatūroje. Bibliotekininkė Dalia pasidžiaugė, kad pas mus nėra taip, kaip pasakoja L.H.Anderson knygos „Kalbėk“ herojė Melinda: „Devintokai suvaromi į salę. Iškart susiskirstome klanais – Sportininkai, Kaimo Šaunuoliai, Kvaišos Eruditai, Palaikymo Komandos Šokėjos, Nevykėliai, Europos Atliekos, Būsimieji Amerikos Fašistai, Kudlotosios, Martos, Kenčiančios Menininkės, Aktorės, Gotai, Niektauzos. Aš nepriklausau nė vienam. Devintą klasę pradėdau su nevykusia šukuosena, nevykusiais drabužiais, ne-

vykusiu požiūriu. Ir neturiu su kuo sėdėti.“ Kaip klostysis naujokų draugystė, gimnazistai galės sužinoti perskaitę minėtą knygą. A.D'Avenia knyga „Dalykai, kurių niekas nežino“ moko, kad kartais neužtenka tik stebėti ir laukti – reikia pirmam žengti žingsnį ar bent paprasčiausiai užkalbinti. Norint suvokti, su kuo dera užmegzti draugystę, reikia žinoti, ko tikiesi iš kito. Kad reikalavimai draugui dažnai būna itin dideli, mokiniai galėjo įsitikinti susipažinę su vieno tyrimo rezultatais. Vargu ar koks žmogus galėtų būti panašus į tokią pageidaujamą tobulybę...

Tiek berniukams, tiek mergaitėms svarbi ištikimybė. Kaip patį tikriausią ištikimybės pavyzdį miniprojekto organizatorės pateikė legenda tapusios R.R.Tolkieno sagos „Žiedų valdovas“ personažą – ištikimiausią Frodo draugą Semą. Viename iš filmo „Žiedo brolija“ epizodų, parodytų mokiniams, Semas net rizikuoja savo gyvybe.

Ištikimas draugas gali būti ne tik žmogus, paaugliai puikiai žino, kad jį gali atstoti ir šuo. Gimnazistams buvo primintos kelios knygos apie tokią draugystę: G.Trojepolskio apysaka „Baltasis Bimas Juodoji Ausis“ bei R.Granausko apysaka „Kai reikės nebebuti“. Pastarąją knygą turėtų perskaityti ir besirengiantieji įsigyti keturkojį globotinį, ypač paaugliai, kad galėtų suvokti, jog už kiekvieną draugystę ir ištikimybę reikia mokėti. Šios abi knygos moko, kad draugystė yra abipusis ryšys ir ištikimybė negali būti viapusė, ji susijusi su atsakomybe, įvairiais įsipareigojimais. O suklydus ir įskaudinus ar net išdavus draugą irgi yra kelias atgal: nuoširdus atsiprašymas ir kilnus atleidimas. Apie tai pasakoja jau kita knyga – J.Boyno apysaka „Berniukas dryžuota pižama“. Dauguma populiarių knygų yra ekranizuotos, ir dalis gimnazistų iš nedidelės ištraukos prisiminė matę šį sukrečiantį filmą apie holokaustą. Ir mokiniams buvo pasiūlyta pasitikrinti, kokie jie patys yra draugai. Atlikę psichologinį testą, galėjo įsivertinti savo draugiškumo lygį.

Lengva draugauti su visų numylėtiniu, populiariu žmogumi. O štai draugystė su kitų atstumtu keistuoliu, kurį ir pagloboti, ir dažnai apginti reikia, – tikrai reta. Toks ištikimas draugas keistuoliui Reimondui yra Pitasis iš K.Brookso knygos „Juodojo triušio vasara“. Perskaitę šią knygą, jos mintis mokiniai puikiai galėtų panaudoti rašiniuose apie draugystę, pasiaukojimą, garbę. Tokios temos gvildenamos ir daugelyje kitų knygų, pavyzdžiui,

S.E.Hinton „Autsaideriai“, K.Paterson „Tiltas į Terabitiją“, K.Hoseino „Bėgantis paskui aitvarą“, J.Mardeno „Laiškai iš vidaus“, D.Glattauer „Leo ir Emi“, E.M.Remarko „Trys draugai“, D. de Vigan „No ir aš“, D.Vaitkevičiūtės „Trise prieš mafiją“ ir t. t.

Svarbiausia visada atsiminti, kad tada, kai neturi draugo arba sudėtingais gyvenimo tarpsniais, geru draugu ir patarėju gali būti knyga. Nereikia bijoti pasidairyti ir specialios psichologinės literatūros, bent paskaityti žurnalą „Psichologija Tau“.

Draugystės receptas

Ta pačia proga buvo pasidalyta ir draugystės receptu iš „Delfi“ gatvės rubrikos „Psichologas pataria“:

- Geras draugas yra sąžiningas
- Geras draugas yra linksmas, unikalus ir įdomus
- Geras draugas – dėmesingas ir mokantis prisitaikyti
- Geras draugas visada parems tavę ir tavo tikslus
- Geras draugas yra tas, kuriuo tu gali pasitikėti
- Geras draugas parodys, kad tu jam rūpi
- Geras draugas nepaliks tavęs nei džiaugsme, nei varge
- Geras draugas priima tavę tokį, koks tu esi, net kai tu ir tešlagalvis

Pristatymo pabaigoje bibliotekos vedėja Dalia patikrino, kaip mokiniai girdėjo apie pristatytų knygų veikėjus, ir paprašė pasakyti, iš kokių knygų šie draugai: Semas ir Frodas? („Žiedų valdovas“); Amiras ir Hasanas? („Bėgantis paskui aitvarą“); Brunas ir Šmuelis? („Berniukas dryžuota pižama“); Atas, Portas, Aramis ir d'Artanjanas? („Trys muškietininkai“); Emilė, Kobė ir Kasparas? („Trise prieš mafiją“); Bimas ir Ivanas Ivanyčius? („Baltasis Bimas Juodoji Ausis“); Haris, Ronis ir Hermiona? („Haris Poteris“). Sulaukus gausių teisingų atsakymų, mokiniai buvo pakviesti pratęsti Knygų Kalėdų tradiciją ir atsiliepti į Prezidentės kvietimą dovanoti knygas bibliotekai.

Šis šaunus renginys buvo užbaigtas karaoke „Reikia draugą turėti“. Tik pokalbis apie draugystę nesibaigė. Lyg sniego gniūžtė jis riedės į dorinio ugdymo bei literatūros pamokas, kvies ne tik įvertinti draugystės reikšmę, bet ir atsiversti vieną ar kitą knygą šia tema.

Adelė SAMUOLIENĖ,

Panevėžio „Minties“ gimnazijos mokytoja

Jurgio Pabrėžos universitetinės gimnazijos antrų klasių gimnazistai skaitė Kazio Binkio kūrybą, minėdami poeto 120-ąsias metines. Pamokoje, kuri vyko bibliotekos skaitykloje, mokiniai pristatė pranešimus apie XX amžiaus antro–trečio dešimtmečio ateities kūrėjus – futuristus, susipažino su futurizmo pradininku Lietuvoje K.Binkiu ir jo kūryba. Skaitant tekstus stengtasi kūrybą suskirstyti pagal poeto gyvenimo tarpsnius.

Pamokos pradžioje susipažįstama su K.Binkio biografijos faktais, nulėmusiais kūrybos savitumą. Pasirodo, kad poetas buvo išdykęs vaikas, didelis nenuoramas, bet išdidus ir drąsus. Jaunystės metais gimsta pirmieji eilėraščiai apie meilę, ištisas žaviųjų „Utų“ ciklas, kurį ir po daugelio metų vadiname švytinčių perlų vėrinium. Gimnazistės deklamuoja trioletus „Obelių žiedai“, „Žibuoklės“, „Rugigėlės“, „Aguonėlės“, eilėraščius „Gėlės iš šieno“, „Mairo niškas“. Po daugelio metų pats poetas šią poeziją pavadins „sacharinine“, nes jis ieško ir suranda raktą į naujus poezijos pasaulius.

Prasideda Kauno laikotarpis, įvairūs, prieštaringesnis. Susipažinęs su Europos ekspresionistų kūryba, K.Binkis keičia kūrybos pobūdį: „gėlėtasis“ Binkis miršta. Miršta kaip Kristus, kad

prisikeltų revoliucingam futuristo darbui: suburia bendraminčius į sambūrį. Keturi gimnazistai inscenizuoja „brolių paldieninkų“ susirinkimą. Diskutuojama, kaip reikia atnaujinti lietuvių poeziją. Žadama atmesti „žvaigždapalaikį“ simbolizmą ir „aukštastiebi“ estetizmą. Siūloma eilėse rašyti apie triukšmingą miestą, tech-

nikos pažangą, vartoti neįprastus poezijai žodžius, kad šokiruotų apsnūdusį miestionį, atgaivintų žmogaus dvasią. Dialogą vaikinai užbaigia „Keturių vėjų“ manifestu „Žengte marš“. Anot Binkio, žmonės saką *po šimts pypkių, šimts velnių*, kodėl negalėtų būti *šimts pavasarių*. „100 pavasarių“ – šitaip poetas pavadina naują eilėraščių rin-

kinį. Pasirenkę mokiniai deklamuoja eilėraščius „Vėjavaikis“, „Vokiškas pavasaris“, „Salem Aleikum“, „Keturvėjiškas“, „Krupnikas iš lyrikos“, pristatomos eilėraščių iliustracijos.

Pasak poeto žmonos, Binkis gyvenime buvęs ištikimas dviem dalykams: grybavimui ir meškeriojimui. Galbūt šios aistros ir paskatino dar kartą keisti kūrybos temas, rašymo manierą. Binkis nutaria rašyti kaimo žmonėms apie jiems rūpimus dalykus. Pasirodo satyrinė poema „Tamošius bekepuris“, poemėlės vaikams „Kiškių sukilimas“, „Meškeriotojas“, pasirašytos Alijošiaus slapyvardžiu (mokiniai skaito pasirinktas kūrinių ištraukas).

K.Binkiui likimas ne kartą nulėmė kūrybos pokyčius. Ir štai parašo pirmą dramą „Atžalyną“ – pjesę apie jaunimą. Iš anksto perskaitę kūrinį, mokiniai parengė pranešimą apie dramą ir pristatė lankstinuką „Kazys Binkis“, kuriuo apibendrino ir įtvirtino pamokos temą. Po to gimnazistai žiūrėjo spektaklio įrašo fragmentą.

Spalvinga rašytojo asmenybė, įvairiažanrė kūryba sudomino mokinius ir prikėlė Kazio Binkio tekstus naujam gyvenimui.

Milda ŠUKIENĖ,

Irutė LAPINSKIENĖ,

Kretingos Jurgio Pabrėžos universitetinė gimnazija

Skaitome Kazį Binkį

■ Gimnazistai skaito Kazį Binkį.

Romualda Navikaitė: „Skirdami dėmesio kitiems, jo norėtume ir patys“

Nuo 1988-ųjų, kai įsisteigėte, jau 25-erius pavasarius gegutė iškukavo. Taigi darbo stažą turite solidų – galima ir į nueitą kelią atsigręžti, ir rezultatais pasidžiaugti.

Kai kūrėmės, pagrindinis mūsų tikslas buvo padėti likimo nuskriaustiems vaikams. Per tuos metus sukūrėme alternatyvinę vaikų globos sistemą – šeimyninius globos namus. Juos rėmėme materialiai, kartu su rajonų savivaldybėmis rūpinomės jų steigimu ir priežiūra. Stengėmės, kad globojami vaikai ir šeimynų ugdytiniai gautų ir individualią paramą: šiuo tikslu užmezgėme ryšius su Krikščioniškuoju vaikų fondu iš Ričmondo, JAV. Rėmėjai ne tik padėjo savo globotiniams materialiai, bet ir su jais palaikė individualius ryšius. Partneriai iš Ričmondo ypač susidomėjo vaikų su negalia padėtimi, siekė, kad tokiems mažiesiems būtų sudarytos kuo palankiausios sąlygos gydytis ir lavintis. Amerikos ir Europos krikščioniškųjų vaikų fondų iniciatyva 1993 m. buvo surengta tarptautinė konferencija, svarsčiusi neigalių jaunuolių Baltijos šalyse ateities klausimus. Rengiantis minėtajam forumui, buvo atliktas rimtas sociologinis tyrimas, atskleidęs daugybę šios problemos aspektų.

Vaikų fondas daug prisidėjo prie neigalių žmonių bendrijos „Viltis“ įkūrimo, metus skyrė lėšų bendrijos koordinatoriaus etatui išlaikyti. Rėmėme Gausių šeimų bendrijos kūrimąsi. Mūsų partnerių ir fondo iniciatyva nemaža vaikų globos srityje dirbančių specialistų ir mokslininkų stažavosi kitose šalyse ir t. t. Mums talkina ir Lietuvos našlaičių globos būrelis „Saulutė“ iš Čikagos (pirmininkė Indrė Tijūnėlienė). Jo dėka mes randame individualius rėmėjus paramos reikalingiems vaikams, šeimoms, kai kurioms organizacijoms.

Žodžiu, visą laiką darėme tai, ko negalėjo (o gal nenorėjo) daryti valstybinės institucijos. Mums įsikūrus, vaikų globai skiriamos lėšos iš pradžių buvo labai menkos, tik vėliau kiek padidėjo. Ilgą laiką savo darbą Vaikų fondas rikiavo derindamas su Švietimo ir mokslo ministerija, tuo metu buvusia atsakinga už vaikų globą. Ne į viską tuo laikotarpiu žvelgėme taip, kaip ministerijos darbuotojai. Turime savo poziciją ir dabar, ir ne viskas, kas oficialiose institucijose daroma, mums patinka.

O kas konkrečiai nepatinka?

Pavyzdžiui, tai, kad į vaikų globą dabar žvelgiama vien kaip į socialinę paslaugą. Nuostata, kad globos namuose turi dirbti tik socialiniai darbuotojai, manyčiau, neteisinga, ir labai jau nevykęs buvo prieš keiserius metus priimtas sprendimas panikinti juose auklėtojų etatus. Juk žmogų turime ugdyti! Aišku, auklėjamąjį darbą atlieka ir socialiniai darbuotojai, tačiau to nepakanka. Darbas su socialiai apleistais vaikais (o juk tokie jie buvo prieš patekdami į globos namus) reikalauja specifinių žinių ir įgūdžių, kurių čia besidarbuojantiems žmonėms dažnai pristinga. Trūksta vaiko psichologiją išmanančių darbuotojų; ypač tokio vaiko, kuris gyvenime yra patyręs daug skriaudų – paliktas artimųjų, apgautas. Turbūt tik pasvajoti galime apie tai, kad mūsų aukštosiose mokyklose būtų pradėti rengti specialistai dirbti būtent vaikų globos namuose.

Į metų pabaigą itin suaktyvėja filantropinė veikla. Prisimename skurstančiuosius, ligonius, benamius, organizuojame įvairiausias akcijas našlaičiams ir be tėvų globos likusiems vaikams paremti. Svarbus vaidmuo vykdant šias veiklas tenka įvairioms nevyriausybiniams organizacijoms.

O kaipgi laikosi patys „nevyriausybinkai“, su kokiomis mintimis ir nuotakomis pasitinka metų šventes?

Apie tai kalbamės su Lietuvos vaikų fondo direktore Romualda NAVIKAITE.

Gal taip buvo padaryta vadovaujantis mintimi, kad ateityje valstybės išlaikomų vaikų globos namų turėtų sumažėti, o globos reikalingi vaikai būtų perkelti gyventi į šeimas?

Taip, tokių minčių tenka dažnokai išgirsti, tik, manyčiau, jos dar labai prasilenkia su realybe. Mes irgi pasisakome už globos, ypač kūdikių, sistemos keitimą. Esame įsitikinę, kad kūdikių namų turi nelikti, vaikų globai arba įvaikinimui turi būti surandamos šeimos. Oficialių valdžios asmenų reiškiamą nuomonę, jog reikia sumažinti vaikų globos namuose augančių nepilnamečių skaičių iki 25 procentų, atrodo nereali. Juk ką rodo praktika? Globoti į šeimas daugiausia paimami maži vaikai, tuo tarpu paaugliai – labai retai. Turi kisti sistema, vaikų įstaigos turi būti nedidelės ir teikiančios paramą ne tik vaikams, bet ir jų tėvams, kuriems dažnai stinga socialinių įgūdžių, finansinio raštingumo.

Beje, sklindančius gandus, jog globos namai ilgainiui bus uždaryti, netrunka išgirsti ir jų auklėtiniai: jie nuolat teiraujasi, kur jiems teks dėtis, kai nebeliks stogo virš galvos.

Apskritai visos mūsų jaunosios kartos mokymo ir auklėjimo programos turėtų būti daug lankstesnės, ne tokios akademiškos, prisitaikančios prie sparčiai besikeičiančio gyvenimo.

Ką šiuo atveju turite galvoje?

Sistemą, kuri padėtų vaikui geriau adaptuotis gyvenime. Tarkim, kiekvienoje mokykloje yra vaikų, kurie nenori mokytis, sistemingai praleidinėja pamokas ir t. t. Tarp globos namų auklėtinų tokių ypač nemažai; kai kurie iš jų, prieš patekdami čionai, kurį laiką būna iš viso mokyklos nelenkė, nes asocialūs tėvai tam nebuvo skyrę dėmesio. Pastariesiems grįžti į mokyklą būna ypač sunku. Taigi turime galvoti apie sistemą, kuri padėtų tokiems vaikams adaptuotis gyvenime. Aišku, yra jaunimo mokyklos, tačiau jų yra mažai ir vien jos šios problemos neišspręs.

Teko domėtis, ką šiuo klausimu daro vokiečiai. Ir jų turtingoje šalyje pilna socialinės rizikos šeimų ir deramai neprižiūrimų, apleistų vaikų. Nemaža dalis jų nėra baigę net pagrindinės mokyklos ar nelenkė jos kelerius metus. Tokiems nežinantiems, kur dėtis ir kuo užsiimti, nepilnamečiams yra sukurti priešprofesinio ugdymo centrai. Juose jaunimas supažindinamas su įvairiomis – statybininko, virėjo, padavėjo, kirpėjo ar kitomis – specialybėmis. Jaunuoliai gauna pagrindinių profesinių žinių ir šiek tiek praktikos, kad po metų galėtų pasakyti: taip, man ši specialybė patinka ir aš jos mokysiuos. Vėliau dalis įstoja į ati-

tinkamo profilio mokymo įstaigas, o dalis sugrįžta į bendrojo ugdymo mokyklą. Beje, pastarosiose yra ir produktyviojo ugdymo klasių, kuriose dėstoma pagal supaprastintas mokymo programas, o likęs laikas skiriamas vaikų supažindinimui su atitinkamomis profesijomis. Kalbos, matematikos, užsienio ir kitų disciplinų žinios čia perteikiamos atsižvelgiant į vaiko būsimus profesinius poreikius.

O kaip dabar mūsų šalies globos įstaigose auklėtiniai pratinami prie realaus gyvenimo visuomenėje? Juk išeiti iš namų, kur visus tavo socialinius-buitinius reikalus sprendė kiti, į aplinką, kur viskuo turėsi pasirūpinti pats, nėra paprasta.

Taip, šis klausimas opus. Kad mūsų globotiniai, atsisveikinę su šilta pastoge, neatsidurtų „ant ledo“, turime iš anksto mokyti juos ne tik elementariausių buities įgūdžių, bet ir daugelio dalykų, kurių prireiks gyvenant savarankiškai. Jau seniai jie pratinami savaitgaliais tvarkytis patys: iš tam skirtos pinigų sumos susipirkti produktų, pasigaminti pietus, planuoti išlaidas. Išmoksta čia jie ir išsiskalbti, ir drabužius susitvarkyti; žino, kur yra cheminės valyklos ir avalynės taisyklos. Globos namų biudžetas irgi ribotas, taigi batams suplyšus, ne nauji puolami pirkti, o senieji taisomi.

Aišku, orientuotis savarankiškame gyvenime reikia daugelyje sričių. Laimei, socialinių įgūdžių ugdymui yra skirtas ne vienas projektas ir mes tuo sėkmingai pasinaudojame. Labai reikalingų praktinių žinių globotiniams perteikia Edukologijos universiteto, kitų švietimo institucijų darbuotojai. Pavyzdžiui, mokoma, kaip parašyti CV, kaip prisistatyti darbdaviui, kaip atsakinėti į galimus jo klausimus ir ko pačiam pasiteirauti. Labai praverčia (ir jaunimą labai domina) žinios, kaip valdyti savo emocijas, ugdyti savo vertės pajautimo ir savigarbos jausmą, kaip kalbėti viešai, nebijoti auditorijos ir pan. Jau nekalbant apie tokius dalykus, kaip mokėjimas tvarkyti asmeninius finansus, planuoti išlaidas, taupyti pinigus, naudotis bankų paslaugomis, kredito kortelėmis ir t. t.

Praktika jau yra tapę dabartinių globos įstaigų auklėtinų susitikimai su buvusiais globotiniais. Šie atvirai pasisako, su kokiais sunkumais gyvenime yra susidūrę ir kaip juos nugalėjo, duoda praktinių patarimų.

Yra mokymų, skirtų verslumo įgūdžių skatinimui. Štai jau antrus netus Zarasų r. Antazavės ir Vilniaus „Minties“ globos namų auklėtiniai lankosi prekybos, viešojo maitinimo, siuvimo įmonėse. Įvairių spe-

cialybių atstovai vaikams parodo, ką patys dirba, supažindina su profesijos kasdienybe, neslėpdami nei jos minusų, nei plusų.

Kas remia nevyriausybinių organizacijų veiklą? Valstybė, verslininkai? Ar veikiate tik „nuo projekto iki projekto“?

Atvirai sakant, mūsų šalyje visos nevyriausybinių organizacijos yra podukrų vietoje. Požiūris į tokių organizacijų veiklą yra daugiau negu atsainus, taigi dalį laiko turime neišvengiamai skirti lėšų paieškoms. Paraiškas projektams rengti teikiame kasmet; liūdniausia tai, kad kai kurie konkursai finansavimui gauti skelbiami labai pavėluotai. ES ir daugelio kitų šalių nevyriausybinių organizacijose dirbantys žmonės palaikomi labai stipriai; ten planai kuriami keiseriems metams į priekį. Pavyzdžiui, Vokietijos nevyriausybinių organizacijose su rizikos grupių jaunimu dirbantys socialiniai darbuotojai finansuojami iš Jaunimo tarnybos lėšų, taigi puikiausiai gali planuoti, kokios rūšies ilgalaikę pagalbą vaikams teiks. O Lietuvoje, pavyzdžiui, tokia viešoji įstaiga, kaip Romų visuomenės centras (esame vieni iš jo steigėjų), užsiimanti neformaliu romų jaunimo ir suaugusiųjų ugdymu, pirmąjį šių metų ketvirtį apskritai neturėjo jokių lėšų. Centro uždaryti negalima, nes jame nuolat lankosi žmonės. Tačiau iš ko išsilaikyti, kai stinga pinigų ir pastato apšildymui, ir darbuotojų atlyginimams?

Laikas būtų pagalvoti ir apie socialinių darbuotojų darbo apimties sumažinimą. Dabar vienam žmogui per mėnesį priskirta aplankyti 50 asocialių šeimų, kuriose auga nepilnamečiai vaikai, taigi galite įsivaizduoti, koks tai krūvis. Jeigu Socialinės apsaugos ir darbo ministerija įvykdys savo pažadą ir nuo kitų metų šį krūvį sumažins iki 17-os – galėsime kalbėti apie rezultatus...

Beje, jeigu mūsų švietimo sistema būtų sutvarkyta taip, kad už mokyklos nelenkančius vaikus tėvams būtų skirtos piniginės baudos, reikalai irgi pagerėtų. Apie kokį pozityvios tėvystės įgūdžių ugdymą galima kalbėti, jeigu į tai, kaip šeimoje auklėjami vaikai, numojama ranka? Tiksliau – susigriebiama, kai neprižiūrimus vaikus jau tenka išvežti į globos įstaigas.

Kalbos apie pozityviąją tėvystę pastaruoju metu tapo itin populiarios. Kas slėpi už šio termino?

Slypi paprasčiausios gimdytojų žinios, kaip auginti ir auklėti vaikus. Šito tėvai turėtų būti mokomi. Vakarų Europos šalys, ypač Skandinavijos, daug lėšų investuoja į šeimų mokymą, tačiau įdėti pinigai atsi-perka su kaupu. Štai Švedijos šeimose, auginančiose nepilnamečius vaikus, nuolat lankosi socialiniai darbuotojai. Nereikia manyti, kad jie užsuka vien į nepalankias šeimas. Mūsų lietuvaičiai, nuvykę dirbti, tarkim, į Švediją ir su savimi atsivežę vaikus, neretai stebisi tokiu socialinių tarnybų domėjimusi: „Įsivaizduokit, mus tikrina!“

Oi, kaip praverstų tokie vizitai mūsų šalyje!

Žinoma, praverstų, kaip ir kiti pozityvūs poslinkiai visuomenėje. Jų ir linkėčiau ateinančiais metais.

Ačiū už pokalbį.

Dana DOVYDAITYTĖ

Linijiniai šokiai ir joga

Šiaulių r. Drąsučių mokykloje vykdomas projektas „Judėk. Bendrauk. Gyvenk“. Apie porą šio projekto veiklų „Dialogui“ parašė jo vadovė Idilija LABENSKIENĖ.

■ Jogos užsiėmimas Šiaulių r. Drąsučių mokykloje

Visi esame ką nors girdėję apie jogą. Su ja panoro susipažinti ir mūsų mokiniai. Tuo tikslu sveikatinimo mokykloje vyko jogos užsiėmimas, jį vedė *Mai Ram Yoga Basic* mokytoja Natalija. Jogos užsiėmimas sulaukė gana didelio susidomėjimo. Mokiniai turėjo galimybę ne tik pasisemti teorinių žinių apie jogą, jos kilmę, pratimus – *asanas*, taisyklingą kvėpavimą, pozityvų mąstymą ir meditaciją, bet ir išbandyti tai praktiškai.

Jogos mokytoja papasakojo mokiniams, kad joga – tai būdas būti sveikam ir laimingam. Tai savęs, savo kūno, sielos ir proto pažinimas; tai atradimas harmonijos savyje ir siekis sukurti ją su mus supančiu pasauliu. Jogos esmė – vienybė, žmogaus jungtis su visuma, o jei tiksliau – patyrimas, kad jis niekada nebuvo atskirtas nuo visumos.

Po užsiėmimo vaikai teigė, kad asanos ir mantras jiems patiko, kad meditacijų metu jie jautėsi labai ramūs, o po

jų – daug labiau atsipalaidavę. Užsiėmimo pabaigoje mokiniai žaidė bendrą žaidimą, kuris juos labai sužavėjo.

Kita sveikatinimo projekto „Judėk. Bendrauk. Gyvenk“ veikla buvo linijinių šokių pamoka „Rudens šokių fiesta“. Linijinių šokių mokė kvalifikuotas šios srities specialistas Deividas Šeškus. Instruktorius trumpai papasakojo, kas tai yra linijiniai šokiai, per kiek laiko galima išmokti juos šokti.

Linijinius šokius sudaro pasikartojančių žingsnelių seka. Šokama linijomis, visi juda ta pačia kryptimi ir daro tuos pačius žingsnelius. Šokių mokytojas paaiškino pagrindinius judėjimo principus, supažindino su stovėsena ir laikysena. Išmokė patogiai judėti pirmyn, atgal, atlikti posūkius ir sukinius.

Išmokti linijinius šokius, pasirodo, nėra taip visai paprasta – reikia noro ir pastangų, – tačiau šokti labai smagu. Linijiniai šokiai lavina orientaciją erdvėje, judesių koordinaciją, tinka įvairioms amžiaus grupėms. Tai yra įdomi laisvalaikio praleidimo forma.

Be to, šokant lavinamas vaikų lankstumas, muzikalumas, kūrybiškumas, sugebėjimas koordinuoti judesius. Stiprinama jų ištvermė bei fizinė forma.

„Antikorupcijos laboratorija“ Kuršėnuose

Šiaulių r. Kuršėnų Pavenčių mokyklos socialinė pedagogė D. Rupšienė ir istorijos mokytojas bei šios informacijos „Dialogui“ autorius **Arvydas Šči-pokas** organizavo Tarptautinės antikorupcijos dienos paminėjimą – praktinę pilietinių iniciatyvų konferenciją „Antikorupcijos laboratorija“. Šia edukacine priemone siekta, kad moksleiviai suvoktų ir išmoktų atpažinti korupcines veikas, įgytų gebėjimą atlikti socialinius artimos aplinkos tyrimus ir

įvertintų korupcijos suvokimą. Be to, organizatoriai pageidavo, kad moksleiviai sukurtų antikorupcinių priemonių – socialinės reklamos, piešinių, plakatų, ženklų – pavyzdžių. Konferencijoje dalyvavusių rajono mokyklų moksleiviai pateikė įdomių videoreportažų („Ar mokykloje yra korupcijos?“, „Korupcijos naudą velniai gaud“, „Kuršėniškai apie kyšininkavimą“, „Interviu su policininkais“), anketinę apklausą „Korupcijos suvoki-

mas Drąsučiuose“, įtaigiai pateikė ir socialinės reklamos siužetus „Policininkas, kuris neima kyšių“ bei „Mere, nebūkite korumpuotasis“ ir t. t. Projekto partneriai LRR STT Šiaulių valdybos specialistė R. Šikšnienė konferencijos dalyviams vaizdžiai papasakojo apie šios tarnybos tikslus ir priemones pažaboti korupciją, pakomentavo moksleivių darbus. Įgytas žinias moksleiviai pritaikė spręsdami „Proto ringo“ užduotis.

UNESCO asocijuotųjų mokyklų tinklo gretose

Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnaziją pasiekė džiugi žinia – Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sprendimu jai suteiktas UNESCO asocijuotos mokyklos vardas. UNESCO asocijuotųjų mokyklų projekto tinklas (UNESCO ASPnet) vienija daugiau nei 8 tūkst. mokyklų ir kitų švietimo institucijų 175-iose pasaulio valstybėse. Šį vardą turinčios mokyklos

vykdo įvairius kultūros paveldo, aplinkosaugos, švietimo, mokslo, kultūros įvairovės, tolerancijos puoselėjimo projektus. „S. Šalkauskio gimnazijoje tokios veiklos jau buvo vykdomos, – rašo „Dialogui“ S. Šalkauskio gimnazijos ASPnet koordinatore **Jurgita Ribikauskienė**, – tačiau atsižvelgiant į UNESCO ASPnet nuostatus, daugiau dėmesio krepiama į tarptautinių die-

nų minėjimus. Tarptautinei tolerancijos dienai paminėti gimnazistai sukūrė filmuką „Mes – už toleranciją“ ir pristatė jį gimnazijos bendruomenei. Filmas be atgarsio neliko – klasėse vyko aptarimai ir diskusijos. Dalis gimnazijos mokinių kartu su kitų mokyklų ugdytiniais dalyvavo ir tradicinėje pilietinėje akcijoje, skirtoje Tarptautinei antikorupcijos dienai paminėti.“

20-mečiui – akcija „Pasidalinkime“

Panevėžio r. Linkaučių pagrindinė mokykla, minėdama savo 20-metį, paskelbė šventinę savaitę. Jos metu vyko susitikimai, netradiciniai renginiai. Vienas iš masiškiausių buvo akcija „Pasidalinkime“, kurios tikslas – ugdyti mokinių meilę gamtai, mokyti pažinti mišką, jo augmeniją ir gyvūniją, šia pasirūpinti ir žiemą, – ji įtraukė daugumą Linkaučių kaimo šeimų, mokyklos darbuotojų ir vaikų.

Akcijai ruošmės iš anksto: su Krekenavos girininkijos darbuotojais suplanavome akcijos organizavimą, o su mokiniams aptarėme, kokį maistą ir kaip žvėreliams rinksim. Į maisto rinkimą buvo įtraukta ne tik mokyklos, Linkaučių kaimo bendruomenė, ūkininkai – mokiniai su klasių vadovais ėjo pas gyventojus ir prašė prisidėti prie akcijos. Kiekviena klasė, mokytojai ir darbuotojai pririnko žvė-

reliams daug įvairaus maisto: bulvių, morkų, burokų, šieno, kopūstų, duonos, grūdų.

Gruodžio 12-ąją susikrovė surinktą maistą į autobusą ir išvykome į Krekenavos girininkiją. Mūsų jau laukė girininkas J. Leika ir jo pavaduotoja S. Auglienė. Sukrovę dalį maisto į girininkijos automobilį, nuvežėme giliau į mišką, prie šėryklos. Kitą dalį maisto mokiniai nunešė į aptvarus. O ten, užuodę bulves, netruko pasirodyti šernai. Juos pamatę vaikai netvėrė džiaugsmu.

Išdalinę maistą žvėreliams užsikūrė girininkijos darbuotojų paruoštą laužą, valgėme sumuštinis, sausinius, atsigėrėme karštos arbatos, žaidėme įvairius žaidimus. Girininko pavaduotoja padėjo už gerą darbą, padalino miško žvėrelių dovanotus saldinius, papasakojo apie žvėrelių gyvenimą žiemą. Vaikščiodami miško

žvėrių takais ir klausydamiesi girininkijos darbuotojų pasakojimų, pastebėjimų, susitikimų su žvėreliais, mokiniai mokėsi skirti žvėrelių pėdsakus, atpažinti paliekamus ženklus sniege. Geresnės pažintinės pamokos nei ši – nesugalvosi.

Girininkas J. Leika Panevėžio miškų urėdijos padėkos raštais apdovanojo mokinius, kurie šiemet daugiausia pagelbėjo miško gyventojams: kalė inkilus, sodino, tvarkė ir gražino mišką.

Akcija „Pasidalinkime“ užbaigėme visus metus trukusią draugystę su Krekenavos girininkija. Nekantriai lauksime pavasario, kada vėl su pagamintais inkilais pasuksime Krekenavos girininkijos link.

Biologijos mokytoja
Irena DAUNORAVIČIENĖ,
technologijų mokytojas
Arūnas GRIAUZDĖ

Integruota muzikos ir tikybos pamoka

Šiaulių Gegužių progimnazijos antraklasiams muzikos mokytoja **Rita Tamašauskienė** (šios informacijos autorė) ir tikybos mokytoja E. Ramoškienė vedė atvirą pamoką miesto mokytojams „Vai atvažiuoja šventa Kalėda“. Pamokoje vaikai dainavo lietuvių liaudies advento laikotarpio dainas, sužinojo advento simbolius, Kalėdų istoriją, gamino prakartėlę.

Tarmių savaitė

Vilkaviškio vaikų lopšelio-darželio „Eglutė“ bendruomenė Tarmių metams paminėti skyrė savaitę, per kurią vaikai buvo supažindinami su tarmėmis, skirtingų regionų tautiniais kostiumais, herbais. Vaikai sužinojo tarmiškų žodžių, žaidė žaidimus, klausėsi tarmiškų dainų ir jas dainavo, šoko, – praneša „Dialogui“ direktorės pavaduotoja ugdymui **Ramutė Čelkevičienė** su kolegomis.

Dalijosi gerumu

Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijoje ir šiemet įvyko tradicinė „Gerumo savaitė“, kurios metu išgydami skanėstą, atviruką ar daiktą iš „skruzdėlyno“ mokyklos bendruomenės nariai paremia Vaikų dienos centro auklėtinius. Šios akcijos pradininkė – tikybos mokytoja Danutė Kratukienė, apie tai parašė **Roberta Rasikienė**.

Treti metai ESF akademijoje

Molėtų gimnazija trečius metus dalyvauja ESF (Europos socialinio fondo) akademijos veikloje. „Studentų“ metu gimnazistai mokomi įvairių profesinių dalykų, ugdomi jų talentai, padedamas kurti savo karjeros kelias, atrasti save, savo mėgstamą veiklą. Svarbiausia ESF akademijos naujiena šiais mokslo metais – virtualios, interaktyvios ir įdomios paskaitos su išskirtiniais lektoriais. Internetu transliuojamose paskaitose mokiniai ne tik susipažįsta su įdomiais projektais, bet ir gauna žinomų žmonių specialiai mokiniams paruoštas užduotis, kurias atlikdami praktiškai pritaiko paskaitų metu gautas žinias. ESF akademijoje „studijuoją“ 48 Lietuvos gimnazijos, – praneša Molėtų gimnazijos direktorės pavaduotoja socialiniam darbui, projekto koordinatore **Valerija Mateikienė**.

Kai gardžiai pakvimpa Kalėdos

Radviliškio Vinco Kudirkos pagrindinės mokyklos pradinukai gruodžio mėnesį vyko projektą „Per advento tamsą į Kalėdų šviesą“. Į projektą įsitraukė ir mokinių artimieji. „Vėl vakarą tėvai ir seneliai rinkosi į prasmingą užsiėmimą „Kai gardžiai pakvimpa Kalėdos“. Renginio tikslas, – rašo „Dialogui“ mokytoja **Rasmuta Valčiukienė**, – ne vaisės, o ypatingos šventinės aplinkos, laukimo ir pasidalijimo, dovanojimo nuotaikos sukūrimas savo vaikams. Konditerijos meistrė V. Šukienė klasės stalus nuklojo keksiukais, šokolado formelėmis, meduoliniais zuikučiais, seneliukais, eglutėmis ir t. t. Tėvėlių išradingumo, sumanumo, kūrybiškumo dėka šie gaminiai virto originaliais eglutės žaisliukais, visos klasės papuošimais.“

■ Radviliškio Vinco Kudirkos pagrindinės mokyklos pradinukų tėvai ir seneliai – aktyvūs renginio „Kai gardžiai pakvimpa Kalėdos“ dalyviai

Š. m. lapkričio 27 d. Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (NMVA), vykdydama ES SF projektą „**Kokybės vadybos stiprinimas bendrojo lavinimo mokyklose (modelių sukūrimas)**“, kodas VP1-2.1-ŠMM-01-V-03-001, surengė viešinio konferenciją, „**Apie mokyklą, siekiančią prasmės**“. Konferencija buvo skirta dr. Meilės Lukšienės metams pažymėti. Joje pristatyta **Geros mokyklos** koncepcija; taip pat **įsivertinimo instrumentų ir pamokos tobulinimo (IQESonline Lietuva)** tiesioginė internetinė **sistema, pretendentų į mokyklų vadovus atrankos, vertinimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistema ir mokyklų tobulinimo partnerių modelis**.

Projekto idėją trumpai pristatė Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros direktorius Gražvydas Kazakevičius: „*Esminė projekto mintis – kaip į vieną visumą apjungti tiek savi valdybės, tiek mokyklos vadybos, tiek ir klasės lygmenyje vykstančius procesus. Kad kiekvieno lygmens darbai tarnautų geresniam vaikų mokymui ir mokymuisi. Todėl projekte ir mąstėme apie tai, kaip savivaldybės švietimo padalinys turėtų daugiau dėmesio ir pajėgų skirti mokyklos poreikiams; kokia mokyklos vadyba turėtų vyrauti, kad esminė mokyklos misija taptų vaikų asmenybės branda, pasiekimai ir pažanga; kaip mokykla ir mokytojas galėtų gauti grįžtamąjį ryšį apie mokykloje ir klasėje vykstančius procesus*“.

Konferencija sukvietė arti šimto dalyvių iš įvairių Lietuvos regionų, švietimo įstaigų, visuomeninių organizacijų. Neatsitiktinis dėmesys buvo skirtas renginio formai – atsiskaityta šiam žanrui įprasto formalumo, ieškota gyvų poleminių intonacijų, sušildančių simbolių, kurie padėtų kurti asmenišką dalyvių santykį su vyksmu.

G. Kazakevičius savo pranešime dėmesį skyrė „Geros mokyklos“ koncepcijai kaip skėtiniam dokumentui kokybės vadybos stiprinimo priemonėms Lietuvos mokyklose pristatyti.

Koncepcija neatsiradusi tuščioje vietoje – ji rengta, išanalizavus dabartinės visuomenės poreikius, lietuviškąją švietimo dalyvių patirtį, pasaulio praktiką. Ypač didelis dėmesys buvo skiriamas ugdymo turiniui – koks jis ir kur link kreipia, ar yra reglamentuotas, „kvepiantis valstybinėmis indoktrinacijomis“, ar suvokiamas kaip būtinybė užžymėti gaires, sudarant prielaidas turinį išplėtoti labai įvairiai. Numatomos dvi galimos ugdymo turinio kryptys – būti tradicine, žinias suteikiančia, kontroliuojamoje aplinkoje veikiančia mokykla ar tapti nuolat besikeičiančia, mokinių ir visuomenės poreikius atliepiančia, besimokančia mokykla.

Kitas svarbus dalykas, aptariamas koncepcijoje, yra valdymo ideologija: ar mokykla yra laisva savo valdymą modeliuoti pati, ar pasitikėjimu įgalinama veikti savarankiškai, pati atrasti ugdymo programų įgyvendinimo būdus, taip įgaudama gebėjimų greitai mokytis ir tobulėti, – ar yra reglamentuota ir suvaržyta nuolatinės kontrolės? Vykdamas apklausas paaiškėjo, jog vis daugiau švietimo dalyvių pageidautų ryškesnės slinkties į savarankiškesnės, greitai į pakitimus reaguojančios mokyklos modelį. Projekto metu taip pat buvo atliktos ir Geros mokyklos požymių studijos, parengtos dominuojančios ateities prognozės.

Geros mokyklos koncepcijos tikslas – ne reglamentuoti, o parengti kryptį nurodantį ir veikti įgalinantį dokumentą, kuriuo pasinaudodamos tiek vyraujančios, tiek alternatyviosios mokyklos galėtų ieškoti sau priimtinių mokymosi ir ugdymo proceso tobulinimo būdų. Vertinimo požiūriu koncepcija ypatiną dėmesį skiria individualiai pažangai – mokinio, mokyklos, mokytojo.

Geros mokyklos misija – pati svarbiausia darbo dalis, neišvengiamai provokuojanti svarstymus apie nelengvas mokymo ir ugdymo rezultatų sankirtas. Koncepcijos kūrėjų nuomone, būtina surasti pusiausvyrą tarp orientacijos į aukštus akademinius rezultatus ir dėmesio moksleivių asmenybės brandai.

Taigi galima būtų sakyti, jog **Gera mokykla – tai prasmės, atradimų ir mokymosi sėk-**

Gera mokykla: mokytis (ir) būti

mės siekianti, bendruomenės susitarimais savo veiklą grindžianti mokykla. Rengėjų vizija – jog ši koncepcija taps skėtinio dokumentu, po kuriuo galėtų tilpti kiti idėjų auginantys ir išplečiantys dokumentai.

Konferencijos komentatorius R. Prakapas koncepciją įvertino kaip labai paprastą, aiškią, kviečiančią kurti ir modeliuoti savarankiškai. A. Juozaičio nuomone, vertėtų pasvarstyti, ar šiame projekte žodžio „koncepcija“ nederėtų keisti žodžiu „vizija“. Nes „...koncepcija yra tai, ką išmąstau racionaliai, intelektualiai. O vizija yra vaizdinys, siekinys, kryptis. Koncepcija neįpareigoja veikti, o jausmas, emocija, polėkis įkvėpia, kviečia“.

Gera mokykla reikalingi geri vadovai. Apie pagalbą, tobulinant vadovavimo įgūdžius – antrasis konferencijos pranešimas, kurį pristatė projekto veiklų koordinatoriai Giedrė Mateikienė ir Evaldas Bakonis. Apie projekto metu gaunamas paslaugas pasakojė Vilniaus Antakalnio progimnazijos direktorius Tomas Jankūnas ir Širvintų Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos direktorė Audronė Buzienė.

Pasak E. Bakonio, kompetencijas esą galima išsiugdyti, jei vadovas patenka į tam tikrą adekvačią sistemą. Pranešėjo manymu, šiuo metu veikianči sistema yra nukreipta į gaisrų gesinimą, o ne į nuoseklų lyderio ugdymą. Vykdomas projektas šią spragą bandęs užpildyti. Vienas iš tokio dėmesio ženklų – vadovo kompetencijų vertinimas. Kompetencijos sistemoje įvardytos.

Per projekto vykdymo laiką įvertintos 451 pretendento į švietimo įstaigų vadovus kompetencijos, parengta pretendentų į švietimo įstaigų vadovus mokymų programa, surengti švietimo įstaigų vadovų kvalifikacijos tobulinimo seminarai (dalyvavo 50 žmonių), su vadovais dirba 12 mentorių, sukurtos vadovų duomenų bazės gairės, kuriama vadovų praktinės veiklos vertinimo metodika.

Projekto naudas patyręs Vilniaus Antakalnio progimnazijos direktorius Tomas Jankūnas papasakojo apie kompetencijų vertinimo eigą ir pobūdį, vienareikšmiškai pripažindamas šią patirtį esant profesionalią ir vertinimą. Jis pasinaudojęs ir galimybe turėti mentorių, tokią pagalbą vadovui formą vertinąs taip pat labai palankiai. Apie tai, kaip mentorystė veikia praktikoje, išsamiau pasakojo Širvintų Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos direktorė Audronė Buzienė.

Konferencijos dalyviai buvo supažindinti, kuria kryptimi, atsižvelgiant į projekto praktikoje besikristalizuojančius kompetencijų vertinimo procesus, vyksta kompetencijų sąrašo ir vertinimo būdų tobulinimas, ir su parengiamuoju pagalbos rengimo darbu švietimo darbuotojams, kurie dar tik nori tapti vadovais.

Paklaustas, iš kokių lūkesčių bei patirčių kyla, į kokį ugdymo bei lavinimo kontekstą pataiko šis projektas ir su kokiais iššūkiais susiduria, projekto koordinatorių E. Bakonis atsakė: „*Iš noro vadovavimo švietimo įstaigoms, vadovų kvalifikacijos tobulinimo problemos spręsti kompleksiskai. Iš skaidresnės vadovaujančio personalo politikos poreikio. Iš siekio prie realių darbų priartinti kalbas apie kompetencijų prioritetą prieš plikas žinias. Pagrindiniai iššūkiai, su kuriais tenka susidurti – nenoras pripažinti, kad geras specialistas nebūtinai reiškia gerą vadovą, taip pat nusistovėję įpročiai kai kuriuos klausimus spręsti pagal „parti-*

nę liniją“. Pozityviaja vyksmo dalimi pranešėjas laikytų „...naujų žmonių „atėjimą į sistemą“, išprovokuotas diskusijas apie vadovavimo švietimo įstaigoms kokybę pedagogų visuomenėje, bendravimo / bendradarbiavimo tarp švietimo įstaigų vadovų stiprėjimą bei naujų kvalifikacijos tobulinimo formų ir naujų mokymų vadovų vaidmenų skatinimą“.

Abu konferencijos komentatoriai aktyviai sureagavo į kalbėjusiųjų iškeltą mokyklos vadovo vienišumo problemą. Pasak A. Juozaičio, aptariamo projekto kontekste mentorystė kaip tik ir padeda vadovams įveikti izoliaciją. Ši bendradarbiavimo forma kurianti atvirumo kultūrą, o tai neabejotinai sušildo bendrą atmosferą, suteikia erdvės iniciatyvai.

Popietinėje konferencijos dalyje projekto veiklų koordinatore Laima Gudaitė pristatė IQES – į ugdymą orientuoto kokybės gerinimo ir vertinimo modelį. Tai tiesioginė internetinė sistema, skirta mokykloms, siekiančioms įsivertinti savo veiklą ir ją tobulinti. Taigi modelis orientuotas į mokymo ir ugdymo kokybės, ypač į darbo pamokoje, gerinimą. Pasak pranešėjos, būtent ši dalis yra pagrindinė mokyklos tobulėjimo prielaida, o įsivertinimas – dalis visuotinės strategijos, apimančios mokytojų profesionalumo didinimą ir mokyklų kaip besimokančių organizacijų tobulėjimą. Pristatytoje IQES sistemoje yra gausu ne tik bendruomenės – mokytojų, mokinių, administracijos, tėvų – įsivertinimo galimybių, bet ir konkrečių mokytojų kompetencijų lavinimo priemonių. Iki šiol prie IQES prisijungė arti tūkstantio mokyklų, sistema bendruomenės naudotis moko 50 konsultantų, kurie savo kvalifikacijas kelia projekte numatytą tobulinimosi seminarų metu.

Vilniaus Abraomo Kulviečio vidurinės mokyklos direktorė Kristina Gudalienė ir Vilniaus Gerosios Vilties vidurinės mokyklos pradinė klasių mokytoja Janina Žilionienė, su savimi atsivedusi mokinius Viktoriją ir Edgarą, pakomentavo, kaip galima su IQES dirbti, kokias galimybes ji atveria.

Projekto veiklų koordinatore L. Gudaitė, paklausta, kas paskatino šia sistema susidomėti ir kodėl projekto dalyviams ji pasirodė tinkama įdiegti, kalbėjo:

„*Pagal išorės vertintojų pateiktus duomenis ir padarytą jų analizę matome, jog mokyklose vykdomas vidaus įsivertinimas yra priskiriamas prie tobulintinų dalykų. Tyrimai rodo, kad daugelis mokyklų, suvokdamos ir pripažindamos savęs vertinimo naudą, į patį savęs vertinimo procesą žiūri ne itin palankiai: pabrėžiama, kad jis nėra lengvai įgyvendinamas, neoptimalus, reikalauja daug laiko sąnaudų, rezultatai nėra objektyvūs, sudėtinga panaudoti rezultatus organizacijai tobulinti, neaiškus organizacijos įsivertinimo ir kitų mokykloje vykdomų vertinimo veiklų santykis. Siekdama palengvinti mokykloms atlikti įsivertinimą ir partęsiant projekto I etape sukurtų instrumentų panaudojimo efektyvumą, NMVA savo projekte numatė internetinės įsivertinimo sistemos (platformos) įdiegimą.*

Kitaip sakant, kad mokyklos, priimdamos sprendimus, vadovautųsi duomenimis, o ne nuomonėmis (planuotų veiklą ne „iš lubų“, iš nuojautų). Tam bendrojo ugdymo mokyklos nuo 2004 m. pasiūlytas veiklos kokybės įsivertinimas. Įsivertindamos veiklą mokyklos renka duomenis – atlieka apklausus, interviu, stebėjimą, dokumentų analizę, focus grupių po-

kalbius. Šie instrumentai, jų taikymas, surinktų duomenų apdorojimas, jų analizė mokykloms buvo labai sunkus uždavinys – atėmė daug laiko, pedagogai neturėjo pakankamos kompetencijos. Iš čia kilo daugybė nesusipratimų: įsivertinimas, kaip niekam nereikalingas papildomas darbas. IQES pateikia instrumentus, siūlo online apklausą, čia pat sugeneruoja duomenis, pateikia aukščiausias ir žemiausias reikšmes ir siūlo metodus tobulinimui.

Dar viena iš projekto dėmesio zonų – savivaldybių švietimo padalinių ir švietimo pagalbos įstaigų darbuotojų mokymo ir Mokyklos tobulinimo partnerių parengimo ir veiklos modelio pilotinio išbandymo veiklos. Jas pristatė Mokymų ir išorės vertintojų akreditavimo skyriaus vedėja Vida Kamenskienė, du praktinius pavyzdžius, kaip dirbama su mokyklų išorinio vertinimo duomenimis, pristatė Kauno rajono savivaldybės administracijos Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vyr. specialistės Jūratė Chudinskienė ir Sonda Pakalnienė, Panevėžio rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vedėjas Algirdas Kęstutis Rimkus ir Kelmės rajono Tytuvėnų gimnazijos direktorė Irma Stankuvienė.

Pasak kauniečių, mokymai paskatino dirbti ir veikti, taikyti įgytas žinias praktikoje. Pranešėjos pabrėžė, kad mokyklų priežiūrai yra itin aktuali pamokų kokybė, ir išorės vertintojų padarytas darbas čia itin pasitarnauja. Taip pat pastebėtos pamokos kokybės vertinimo kompetencijų spragos, susidurta su nepakankamu vadovo pavaduotojų pasirengimu šioje srityje. Siekiamas pokytis – patobulėjusi mokyklų direktorių pavaduotojų ugdymui, ugdymo skyrių vedėjų pamokos vertinimo kompetencija. Konferencijos dalyviai buvo supažindinti su priemonėmis, kuriomis numatoma šio pokyčio siekti.

K. Rimkus ir I. Stankuvienė konferencijai pristatė Mokyklos tobulinimo partnerių (SIP) parengimo ir veiklos modelio pilotinį išbandymą. Pasak kalbėjusiųjų, šis modelis buvo naudingas visoms eksperimente dalyvaujančioms pusėms.

Pranešime buvo išsamiai komentuota mokyklos tobulinimo partnerių veikla – jų tikslas, parengimas, statusas, vaidmuo. Paprašyta pakomentuoti šios idėjos atsiradimo kontekstą, V. Kamenskienė spaudai kalbėjo: „*Remiantis 2009 m. parengta studija „Apskritis viršininkų ir savivaldybių administracijų švietimo padalinių konsultacinės veiklos plėtojimo prioritetai“, ryškiai matoma bendradarbiavimo tarp mokyklos ir savivaldybės švietimo skyriaus stoka. Tai labai apsunkina mokyklų veiklos kokybės gerinimą bei savivaldybių kaip mokyklų steigėjų konkrečios pagalbos teikimą mokykloms. Todėl savivaldybių sudaromi strateginiai planai nebūna realistiniai ir grįsti duomenimis, o mokyklos „priderindamos“ savo planus prie savivaldybių neiškeltai prioritetu juose tobulintinų savo veiklos sričių. Tokie neatitiktimai planuose, mokyklų ir savivaldybių švietimo specialistų veiklose bei bendradarbiavime atsiranda dėl pusiausvyros tarp kiekybiniais ir kokybiniais duomenimis grįstų išvadų ir sprendimų nebuvimo. Todėl, norint panaikinti šią spragą ir atstatyti šią trūkstamą grandį pagalbos mokykloms dalyje, bus parengti vadinamieji Mokyklų tobulinimo partneriai. Jais galės tapti įvairių švietimo lygmenų vadybininkai.*

Taip pat remiantis minėtos studijos rekomendacijomis parengtos savivaldybių švietimo padalinių ir švietimo pagalbos įstaigų darbuotojų mokymo programos. Mokymai vyks pagal 2 programas: „Mokyklų konsultavimo vadovų rengimas“ ir „Mokyklų konsultavimas savivaldybėse“. Iš viso mokosi 120 dalyvių. Kiekvienas žmogus dalyvaus 136 val. mokymuose. Mokymai trunka dvejus metus, iš kurių 2/3 jau įvyko.“

Konferencija darbą baigė dalyvių ir komentatorių refleksija, kuriai kryptis buvo apibrėžta renginio pradžioje, kaip įrankį įduodant „Padėkliuko“ metodą. Beje, ar jis buvo efektingas, dalyviams klausimas nekilto – konkretus patyrimas vis dar išlieka pažinimo motina.

Elvyra KUČINSKAITĖ

Užs. 505

Alsėdžių vidurinė – kitokia mokykla kitokiems mokiniams

Žemaitijos regione įsikūrusioje netradicinėje mokykloje – Plungės r. Alsėdžių vidurinėje – mokosi vaikai iš Mažeikių, Telšių, Plungės, Radviliškio, Klaipėdos ir kitų rajonų. Norėdama užtikrinti švietimo prieinamumą socialinę atskirtį patyrusiems skurdžiai gyvenančių šeimų, beglobiams, nesimokantiems mokykloje, nepritampantiems prie visuomenės vaikams, mokykla teikia jiems socialines paslaugas ir pedagoginę pagalbą. Nuo 2001 metų Alsėdžių vidurinė vykdo gynybinio pilietinio ugdymo programą. Ji parengta pagal jaunųjų šaulių rengimo programą, įvesta kaip pasirenkamas dalykas nuo 9 iki 12 klasės ir integruota į daugelį mokomųjų dalykų – kūno kultūrą, istoriją, lietuvių kalbą, etiką, muziką, politologiją, fiziką. Kryptingas pilietiškumo ugdymas vykdomas ir papildomojo ugdymo veikloje.

Alsėdžių vidurinė kartais dar vadinama „sukarinta“, todėl pas mus atvyksta ne tik gynybinio-pilietinio ugdymo pakraipą pasirinkę mokiniai. Nemažai tėvų, paraginti nepilnamečių inspekcijos darbuotojų ar vaikų teisių apsaugos tarnybų, ieško pagalbos, kurios nesuteikia kitos mokyklos. Čia adaptuojasi nemažai socialinių-pedagoginių problemų turinčių vaikų. Pakeitę aplinką, draugus atsisako ir žalingų įpročių.

Šių mokslo metų pradžią bendruomenė pasitiko projekto „Keliančios architektūros dirbtuvės“ vasaros stovyklos metu papuošta mokyklos aplinka ir sukurta poilsio bei laisvalaikio oazė. Stebint šį procesą smagu buvo tai, kad visos iniciatyvos buvo pačių vaikų.

Mokyklos bendruomenė vykdo mokslo populiarinimo renginių ciklą „Mokausi, kad sužinočiau“. Projekto metu dar didesnis dėmesys skiriamas tiksliesiems ir gamtos mokslams. Kiekvienais metais mokyklos parengti moksleiviai tampa ne tik rajono, bet ir respublikinių olimpiadų nugalėtojais ar prizinininkais. Šią vasarą Lenkijoje vykusioje tarptautinėje matematikų stovykloje „Kengūra 2013“ iš Lietuvos mokykloms atstovavusių moksleivių net du jaunieji matematikai buvo iš Alsėdžių.

Alsėdžių vidurinė pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Kauno technologijų universitetu (KTU) – tai atveria mokyklos ugdytiniams naujų galimybių.

Viena renginių ciklo „Mokausi, kad sužinočiau“ diena buvo skirta fizikos mokslams. VU Fizikos fakulteto studentų moksline draugija, vadovaujama V. Aukštikalnio, mokykloje pristatė unikalią šou programą „Idomosios fizikos eksperimentai“. Moksleiviai nebijodami galėjo prisiliesti prie gamtos jėgų, kurios valdo mūsų pasaulį. Šios programos metu pristatyti elektromagnetiniai reiškiniai, giroskopinės jėgos, milžiniškas skysto azoto šaltis ir kiti sma-

■ Šių mokslo metų pradžią bendruomenė pasitiko projekto „Keliančios architektūros dirbtuvės“ vasaros stovyklos metu papuošta mokyklos aplinka ir sukurta poilsio bei laisvalaikio oazė, – visos iniciatyvos buvo pačių moksleivių.

gūs dalykai, apie kuriuos iki šiol žinota tik iš mokyklinių vadovėlių, o renginių metu visi norintieji galėjo tai išbandyti patys.

Dar viena mokslo populiarinimo diena buvo skirta biochemijos mokslams. Temą „Ar saldus mokslininko gyvenimas“ moksleiviai nagrinėjo kartu su Oslo (Norvegija) universiteto mokslinė bendradarbe dr. R. Viburienė. Mokslininkė, šiuo metu vykdanči tyrimus su cukraus molekulėmis, moksleiviams įdomiai ir įtaigiai pasakojo apie šiuolaikinius mokslinius tyrimus, mokslininko kasdienybę, supažindino, su kokiais prietaisais ir kokiose laboratorijose atliekami tyrimai. Moksleiviams buvo įdomu sužinoti, kokių savybių reikia mokslininkui, į kokius dalykus reikėtų atkreipti dėmesį besimokant vidurinėje mokykloje.

Mokslo populiarinimo renginiuose dalyvaujantys mokiniai iš KTU dėstytojų gautas užduotis vyko atlikti į šią aukštąją. Fizikos, matematikos, chemijos laboratorinius darbus projekto dalyviai atliko KTU Fundamentalųjų, Chemijos, Mechanikos ir mechatronikos fakultetuose. Jautėme didžiulį prodekano doc. S. Diliūno, doc. R. Skvirecko, lektoriaus N. Baublio dėmesį ir pagalbą mėginant prakalbinti „robotus“ bei kitus nematytus studentų ir dėstytojų kūrinius. Lankėmės UAB „GTV“ – įmonę pristatė vienintelis jos akcininkas prof. habil. dr. J. Gecevičius.

Mokykla dalyvauja ir Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro projekte „Ugdymo karjerai ir stebėsenos modulių sukūrimas bendrajame lavinime ir profesiniame

mokyme“. Vyksta integruotos ugdymo karjerai pamokos, susitikimai, dažnai vyksta ir profesinio informavimo renginiai Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje. Atskiros klasės nuolat vyksta į profesinio informavimo išvykas, kurių metu ne tik susipažįsta su socialine aplinka, gebėjimais, kurių reikia vienam ar kitam darbui, bet ir naudojasi galimybe išbandyti įvairias profesijas atskirose vietose.

Mums teko puiki galimybė lankytis Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų motorizuotame pėstininkų batalione. Kariškiai pravedė puikią pamoką ne tik apie karjeros galimybes kariuomenėje, bet taip pat surengė mažą istorinių ir karinių žinių patikrinimą, leido moksleiviams išbandyti žygio kuprinės svorį, sužinoti jos turinį, paragauti mokymams skirtą sauso davinio, apsilankyti bataliono muziejuje bei išmėginti akies taiklumą specialiai surengtose šaudymo varžybose.

Kito vizito – į Klaipėdos policijos mokyklą – metu mokiniai buvo supažindinti su mokymosi ir darbo policijoje galimybėmis, demonstruotos situacijos, kuriose reikalingas greitas loginis mąstymas, greita orientacija, minčių ir akies taiklumas. Norintieji ir planuojantieji studijuoti galėjo pasipuošti policininkų uniforma ir visais jos priedais, lankytasi mokyklos šaudykloje. Kiek kitokia pažintis laukė LCC tarptautiniame universitete: čia diskutuota apie savivertę ir mūsų tapatumą, apie tai, kokie mes iš tiesų esame.

Mokyklos devintokai šiuo metu domisi senosiomis lietuviškomis profesijomis, ku-

rios vis sparčiau įsilieja į mūsų gyvenimą. Profesinio informavimo išvykoje susipažinome su poilsio pramogų parko „Žemėsuo-dis“ teritorijoje pastatytomis smėlio skulptūromis. Neseniai kalvystės studijas VDA baigęs E. Druskinis pasakojo apie kalvystės amatą, kokių savybių ir žinių tam reikia. Susipažinę su kalvyste – vyko į Kultūros centro įsikūrusias Audimo dirbtuves. Kultūros centro vyr. specialistė tautodailei Z. Leilionienė pasakojo apie audimą, šio amato tradicijas ir tęstinumą. Moksleiviai patys sėdo prie staklių ir išbandė visa tai praktiškai. Beje, aktyviausi audėjai buvo berniukai.

Apie bitininkavimą ir bitininkystės tradicijas mokiniai dar daugiau informacijos gauna dalyvaudami projekte „Medaus kelias“. Mokykloje vyko integruotos ugdymo karjerai, lietuvių kalbos ir technologijų pamokos. Jas mokykloje vedė Žemaitijos nacionalinio parko Kultūros paveldo skyriaus vedėja A. Kuprelytė. Labiausiai visiems patiko edukacinis pamokos užsiėmimas žvakių liejimas senoviniu būdu. Visi pamokose dalyvavę mokiniai ir mokytojai patys bandė perprasti nesudėtingą žvakių liejimo technologiją. Pirmuosius darbus pamokų dalyviai meiliai dovanavo mokytojams ir mokyklos direktoriui.

Visos šios veiklos leidžia pažinti pačias įvairiausias profesijas, skatina mokymosi motyvaciją.

Mokyklos vaikinių vokalinis ansamblis, vadovaujamas muzikos vyr. mokytojo M. Miliausko, rudenį dalyvavo Tarptautiniame susigiminiavusių miestų konkurse Krasnogorske (Rusija). Kolektyvas liko ištikimas savo žanrui, konkursui Rusijoje pasirinko lietuvių partizanines ir liaudies dainas, kurias kolektyvo nariai atliko vilkėdami šaulių aprangą. Konkurso žiuri jauniems dainininkams skyrė pagrindinį prizą – pereinamąjį konkurso taurę.

Dar vieną taurę ir aukso spalvos medalius į mokyklą parvežė respublikiniame būrių rikiuotės konkurse dalyvavusi mokyklos komanda, vadovaujama mokytojo, vyr. leitenanto J. Svirušio. Konkursas vyko Divizijos generolo Stasio Raštinio Lietuvos kariuomenės mokykloje. Dalyviai susipažino su Lietuvos kariuomene, ginkluote bei transportu, turėjo galimybę pašaudyti iš pneumatinių ginklų šaudykloje. Konkurso metu būriai rodė rikiuotės elementus vietoje ir žygiuojant, taip pat žygiavo su skandutėmis ir dainomis.

Tai, žinoma, tik dalis mokykloje vykdomų projektų ir veiklų, kuriomis norėjome pasidžiaugti pasidalindami šia informacija.

Daiva GRAMALIENĖ,

*Alsėdžių vidurinės mokyklos
neformaliojo ugdymo organizatorė,
ugdymo karjerai koordinatore*

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telena@takas.lt

www.dialogas.com

PASITEIRAUTI – tel. 234 1571

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 60001118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai neregistruojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savaitraščio publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Media Support Foundation

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. I. Tir. 1879 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos rytas“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

Draugystės rytmetis ir kūrybinės dirbtuvės

Alytaus Piliakalnio pagrindinės mokyklos bendruomenė sulaukė svečių iš Vilniaus lietuvių namų. Alytiškius aplankė grupė 8–10 klasių mokinių – jaunuoliai, kilę iš Lenkijos, Baltarusijos, Kaliningrado srities, Gruzijos ir net tolimojo Kazachstano, – bei juos lydinčios pedagogės Z.Damauskienė ir A.Šauckeckienė.

Vilniaus lietuvių namai – išskirtinė mokykla. Joje ugdomi mokiniai iš įvairių pasaulio šalių – tai lietuvių kilmės tremtinių ir politinių kalinių palikuonys, iš užsienio atvykstančių ar parvykstančių lietuvių vaikai. Pirmieji mokyklos mokiniai atvyko iš didžiausių lietuvių tremtinių bendruomenių Rusijoje. Vėliau pasipylė mokiniai iš Kazachstano, Ukrainos, Baltarusijos, Lenkijos. Pastaruosius metus kelią į šią mokyklą suranda netgi vaikai iš tolimosios Australijos, Japonijos, Ekvadoro, Islandijos, Izraelio, Sirijos. Kiekvienas vaikas – atskira istorija.

Po pirmosios pažinties prie arbatos puodelio svečiai buvo pakviesti į „Draugystės rytmetį“.

Naujuosius draugus šokiu „Kėpurinė“ sveikino šiuolaikinių šokių kolektyvo „Dalija“ (vadovė D.Romanova) šokėjos, na o svečiai prisistatė linksmomis lietuvių liaudies šokiais „Šėltinis“, „Kaip du paukšteliai“, „Gaspadoriaus polka“. Rytmečio šeimininkai svečiams parėngė nuotaikingų žaidimų, o mokiniai, gyvenantys Alytaus vaikų globos namuose, pakvietė apsilankyti savo šeimynose. Projekto dalyviai su malonumu viešėjo jaukiuose Alytaus vaikų globos namuose, susipažino su vaikų gyvenimo būtimi, pažiūrėjo spektaklį „Katės namai“.

Po pietų mokykloje vyko kūrybinės dirbtuvės „Kalėdinių atvirukų gamyba“ (vedė mokytojos R.Urbanavičienė ir J.Būtėnienė). Mokiniai ir mokytojai ne tik gamino atvirukus, bet ir nuoširdžiai bendravo, dalijosi patirtimi, pasakojo įvairias istorijas. Savo pagamintus kalėdinius atvirukus mokiniai dovanuoja mažiausiems Alytaus vaikų globos namų auklėtiniais.

Pedagogės iš Vilniaus lietuvių namų pasakojo, kad Kū-

čių vakariene – viena iš gražiausių ir seniausių Lietuvių namų švenčių. Ji atsirado pirmais mokyklos gyvavimo metais. Nėra kitos šventės, kurios metu taip jaustųsi nepaprasta vienybės dvasia, išskirianti mokyklą iš visų Lietuvos ugdymo įstaigų. Kiekvienais metais Kūčių vakarienei rengiasi visi bendrabutyje gyvenantys mokiniai. Vieni padeda virėjoms ruošti šventinius patiekalus,

kartu išklausydami pasakojimų apie tradicinį Kūčių stalą, kiti gamina šventines dekoracijas ir stengiasi, kad valgykla atrodytų neįprastai, treti puošia eglę ar dalyvauja šventiniame vaidiniame. Kiekvienas turi savo užduotį, bet visų tikslas yra vienas – sukurti aplinką, kurioje ir mokytojas, ir mokinys, ir svečias jaustųsi laukiamas, reikalingas, savas. Prieš šventę visa gimnazija mėnesį gyvena stebuklo laukimu. Laukia paslaptingos žvakių šviesos, šiltų sveikinimo žodžių, galimybės pabūti drauge, pasidalyti kalėdaičiais. Laukia progos atleisti, o gal atsiprašyti, progos padėkoti ar ištarti žodį „myliu“. Prie Kūčių stalo laukiami visi: ir esami, ir jau sparnus išskleidę mokiniai, jų tėvai, šiandienos ir buvę mokyklos vadovai, mokytojai bei auklėtojai, mokyklos rėmėjai ir kunigas V.Rapalis, visuomet atskubantis su kalėdaičiais.

Džiaugiamės projektu ir viliamės, kad užsimezgusi graži mokyklų draugystė tęsis.

Audronė BALČIŪNIENĖ,
projekto dalyvė

Projektas „Šventinis stalas“

Artėjant šventėms, kurių visi labai laukia, Šiaulių r. Raudėnų mokykloje 10 klasės mokiniai vykdė projektą „Šventinis stalas“. Jie sukūrė muliažinius tortus, sugalvojo jiems pavadinimus – „Raudonasis aksomas“, „Sugalvok norą“, „Svajonė“, „Burtininkas“, „Pienė“, „Ratas“. Kiekvienam tortui parinko receptą, pagal kurį šventėms galima išsikepti skanų šventinį kepinį. Sukurti šventiniai stalai, kurie papuošė tuščias mokyklos erdves.

„Šis projektas puiki dovana visai mokyklos bendruomenei artėjančių švenčių proga. Jis moko stalo serviravimo, estetikos, kūrybiškumo, tortų puošybos ne tik mažą, bet ir vyresnį. Linksmų, jaukių ir šiltų visiems švenčių!“ – rašo „Dialogui“ mokytoja **Stefanija Kovėrienė**.

■ Raudėnų mokyklos dešimtokai su mokytoja **Stefanija Kovėriene** ir vienu iš projekto eksponatų

Trikalbė integruota parodomoji pamoka

■ Parodoje „Mokykla 2013“ (Vilnius) vieną iš paskaitų vedė Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos istorijos mokytoja **Elvyra Rickevičiūtė**. Kartu su kolegėmis R.Baubonienė ir V.Kizevičiūtė mokytoja pristatė temą „Trikalbė integruoto dalyko ir užsienio kalbų pamoka“. Mokytojos pamokoje integravo istoriją ir vokiečių, anglų, prancūzų kalbas.

Šalia gimnazijos – Lurdo slėnis

Pranciškonų gimnazijos (Kretinga) mokiniai šiais metais per adventą nusprendė padėti Filipinų vaikams (organizavo mugę ir surinktas lėšas pervedė į specialų fondą), o švęsdami Šv. Liucijos dieną (gruodžio 13-ąją) – padovanoti Kretingos miestui išpuostą elektrinėmis girliandomis, švytinčiais burbulais šalia gimnazijos esantį Lurdo slėnį... Juo galės pasidžiaugti visi Kretingos miesto gyventojai, – praneša „Dialogui“ minėtos gimnazijos jaunųjų žurnalistų būrelio vadovė **Daiva Ataitė**.

Atvėrė duris baltoms Kalėdoms

Artėjančių Kalėdų dvelksmas juntamas vos pravėrus Kretingos Marijono Daujoto pagrindinės mokyklos Rūdaičių pradinio ugdymo skyriaus duris: išmoningais karpiniais skoningai papuoštos visos erdvės, buvusios mokinės J.Venckutės mokyklai padovanotas adventinis vainikas... „Tikybės mokytojas Andrius Butkus uždegė žvakelę ir visai bendruo-

menei papasakojo apie advento prasmę, o sumani, kūrybinga auklėtoja Giedrė Rusteikė vaikus ir jų tėvelius pakvietė dalyvauti netradicinės Kalėdų eglutės parodoje-konkurse. Pedagogė paragino mylėti gamtą, saugoti gyvas eglutes ir, pasitelkus išmonę, kurti dirbtines. Pasak auklėtojos, švenčių nuotaiką lemia ne išleistos pinigų sumos, o įdėtas nuoširdumas,

patirtas kūrybinis šeimos bendro darbo džiaugsmas... Mūsų skyriaus fojė pasidengė baltučių purriu sniegu, o tarp supustytų kaurėlių ir ant kelmelių išsimėčiusios stypso reto grožio, įvairiausių faktūrų bei dydžių tėvų ir vaikų sukurtos dirbtinės eglutės...“ – rašo „Dialogui“ **Rima Narkienė**, Rūdaičių pradinio ugdymo skyriaus vedėja.

➤ KONKURSAI

Jaunųjų poezija puoselėja S.Anglickio atminimą

Šiaulių r. moksleivių Stasio Anglickio poezijos konkursas šiemet surengtas jau keturioliktajį kartą. Savo kūrybą konkursui gali teikti 5–12 klasių moksleiviai iš visų Šiaulių rajono mokyklų. Konkurso tikslas – skatinti rajono mokinių kūrybiškumą, išsaugoti bei puoselėti poeto ir mokytojo S.Anglickio atminimą. Pagrindiniai laureatų atrankos kriterijai – meninė kūrybos branda, originalumas ir savitumas, sugebėjimas sklandžiai valdyti eiliuoto teksto kalbą, platus kultūros, literatūros, meno kon-

tekstas. S.Anglickio premijos skyrimo komisijai jau daug metų pirmininkauja poeto dukra Jolanta Anglickaitė-Šleževičienė, taip pat poetė, komisiją sudaro kompetentingų lietuvių kalbos mokytojų būrys. Šiemet konkurse dalyvavo 14 moksleivių. Premijos teikimas bei S.Anglickio 108-osioms gimimo metinėms paminėti skirta popietė „Plunksną nuplūkdė laikas“ organizuota Kuršėnų meno mokykloje, – praneša Kuršėnų Stasio Anglickio mokyklos mokytoja **Alina Šimkevičienė**.

➤ ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMA 41 UGDYMO ĮSTAIGA

„Atžalyno“ progimnazija, Širvintos
„Minties“ gimnazija, Panevėžys
„Varpo“ gimnazija, Kaunas
Abraomo Kulviečio vidurinė, Vilnius
Akademijos gimnazija, Kėdainių r.
Alsėdžių vidurinė, Plungės r.
Antakalnio progimnazija, Vilnius
Drąsučių, Šiaulių r.
Gabijos gimnazija, Mažeikiai
Gegužių progimnazija, Šiauliai
Gerosios Vilties vidurinė, Vilnius
Jonavos pradinė, Jonava
Jono Basanavičiaus gimnazija, Vilnius
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai
Jurgio Pabrėžos universitetinė gimnazija, Kretinga

KTU gimnazija, Kaunas
Kuršėnų Daugėlių pagrindinė, Šiaulių r.
Kuršėnų meno, Šiaulių r.
Kuršėnų Pavenčių, Šiaulių r.
Kuršėnų Stasio Anglickio, Šiaulių r.
Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazija, Širvintos
Licėjus, Klaipėda
Linkaučių pagrindinė, Panevėžio r.
Marijono Daujoto pagrindinė, Kretinga
Meno, Kretinga
Meškūnių gimnazija, Šiaulių r.
Molėtų gimnazija, Molėtai
Panemunės pradinė, Kaunas

Pavasario pagrindinė, Mažeikiai
Piliakalnio pagrindinė, Alytus
Policijos, Klaipėda
Pranciškonų gimnazija, Kretinga
Raudėnų, Šiaulių r.
Seirijų Antano Žmuidzinavičiaus gimnazija, Lazdijų r.
Simono Daukanto pagrindinė, Kretinga
Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Širvintų pradinė, Širvintos
Tytuvėnų gimnazija, Kelmės r.
Vaikų lopšelis-darželis „Eglutė“, Vilkaviškis
Vincos Kudirkos pagrindinė, Radviliškis
Vytauto Didžiojo gimnazija, Vilnius

Nuo 2014-ųjų sausio „Dialogas“ **NEBEBUS LEIDŽIAMAS**

Lizetos Lozuraitytės nuotr.

DIALOGAS

Nepriklausomas švietimo savaitraštis
1992–2013